

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Jonna Jäntti

NEGATIIVINEN OMA PÄÄOMA JA SEN VAIKUTUKSET SUOMALAISISSA JA
RUOTSALAISISSA OSAKEYHTIÖISSÄ

Opinnäytetyö
Joulukuu 2018

Karelia
AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ
Joulukuu 2018
Liiketalouden koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
+358 13 260 600 (vaihde)

Tekijä
Jonna Jäntti

Nimeke
Negatiivinen oma pääoma ja sen vaikutukset suomalaisissa ja ruotsalaisissa osakeyhtiöissä

Tiivistelmä

Tämän opinnäytetyön aiheena on negatiivinen oma pääoma ja sen vaikutukset yhtiöiden toimintaan suomalaisissa ja ruotsalaisissa osakeyhtiöissä. Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää Suomen ja Ruotsin käytäntöjen väliset eroavaisuudet ja samankaltaisuudet koskien osakeyhtiöiden negatiivista omaa pääomaa. Lisäksi tavoitteena oli tuoda saatavilla oleva tieto selkeämpään ja helpommin ymmärrettävempään muotoon, jotta osakeyhtiöiden hallitus ja johto voisivat hyödyntää tietoa toiminnassaan. Opinnäytetyö on toteutettu pääasiallisesti kvalitatiivisena eli laadullisena tutkimuksena, mutta siinä on myös monimenetelmän piirteitä. Opinnäytetyön aineiston hankinnassa käytettiin kirjallista materiaalia. Analyysimenetelminä käytettiin luokittelua ja hermeneuttista analyysia.

Opinnäytetyö tarkastelee negatiivisen oman pääoman vaikutuksia suomalaisten ja ruotsalaisten osakeyhtiöiden yritystoimintaan. Tutkimuksessa käsitellään negatiivisen oman pääoman muodostumiseen johtavia syitä ja toimenpiteitä, joita negatiivinen oma pääoma velvoittaa. Lisäksi tutkimuksessa tarkastellaan negatiivisen oman pääoman vaikutuksia yritystoimintaan sekä keinoja, joilla omaa pääomaa voidaan vahvistaa.

Negatiivinen oma pääoma muodostuu silloin, kun yhtiön varat vähenevät liikaa suhteessa osakepääomaan eikä yhtiön varat riitä näin ollen kattamaan osakepääomaa. Negatiivinen oma pääoma voi syntyä esimerkiksi yhden tai useamman tappiollisen tilikauden seurauksena. Suomalaisen käytännön mukaan hallituksen tulee laatia kaupparekisteri-ilmoitus menetetyistä omasta pääomasta viipymättä, kun oman pääoman menetys on huomattu. Suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden tulee lisäksi laatia tilinpäätös ja toimintakertomus, kun oma pääoma on alle puolet osakepääomasta. Ruotsissa vastaavasti laaditaan niin kutsuttu kontrollitase, kun oma pääoma on alle puolet osakepääomasta.

Negatiivinen oma pääoma ei estä yhtiötä toimimasta normaalisti, mutta se voi vaikeuttaa esimerkiksi ulkopuolisen rahoituksen saamista ja heikentää sidosryhmien luottamusta. Negatiivisen oman pääoman korjauskeinoja, joita työssä tarkastellaan tarkemmin, ovat osakeanti, velan konvertointi, pääomasijoitus, pääomalaina ja osakepääoman alentaminen. Muita keinoja ovat esimerkiksi osakepääoman korottaminen rahastokorotuksella ja kehitysmenojen aktivoiminen.

Kieli
suomi

Sivuja 54
Liitteet 4
Liitesivumäärä 4

Asiasanat
lainan konvertointi, negatiivinen oma pääoma, osakeanti, pääomalaina, pääomasijoitus

THESIS
December 2018

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
+ 358 13 260 600 (switchboard)

Author
Jonna Jääntti

Title

The negative equity and its effects in the Finnish and Swedish limited companies

Abstract

The subject of the thesis is the negative equity and its effects to the companies' operations in the Finnish and Swedish limited companies. The aim of the thesis was to find out the differences and similarities of the practices between Finland and Sweden with relation to the negative equity. In addition to, the aim of the thesis was to bring the available information to the form which is more easily to understood, so the board and the management of limited companies could utilize the information. The thesis is mainly carried out as a qualitative research, but it also has characteristic of the multi-method. Written data has been analyzed using the methods of hermeneutic analysis and categorization.

The thesis examines the effects of the negative equity on the entrepreneurship of the Finnish and Swedish limited companies. The thesis includes the causes of negative equity, the measures whom negative equity obligates, the effects to the operations and the ways how equity can reassert.

Negative equity arises when the company's assets are decreases below to the share capital and the company's assets therefore does not stretch to cover the share capital. Negative equity arises when company has unprofitable or many unprofitable accounting periods. When the boards of the companies noticed that equity is negative, they should make an application of registrations immediately. When equity is less than half of the share capital, public limited companies will have to compile a financial statement and an annual report. In Sweden board of the company must compile a so-called control balance sheet when equity is less than half of the share capital.

Negative equity does not prevent companies from operating normally but it can make it difficult to obtain external funding and weaken stakeholder confidence. Share issue, conversion of the loan, subordinated loan, investment and reducing of the share capital are remedies of the negative equity.

Language
Finnish

Pages 54
Appendices 4
Pages of Appendices 4

Keywords

debt-to-equity swap, investment, the negative equity, stock issue, subordinated loan

Sisällys

1	Johdanto.....	6
2	Opinnäytetyön esittely ja rakenne.....	7
2.1	Opinnäytetyön tavoitteet	7
2.2	Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät.....	7
2.3	Opinnäytetyön rakenne.....	9
3	Osakeyhtiöiden oma pääoma.....	9
3.1	Sidottu oma pääoma	9
3.2	Vapaa oma pääoma	12
3.3	Oman pääoman käsittely osakeyhtiölaissa	13
3.4	Oman pääoman kirjanpidollinen käsittely.....	14
4	Negatiivinen oma pääoma	18
4.1	Oman pääoman menettäminen	18
4.1.1	Esimerkkiyritys 1	19
4.1.2	Esimerkkiyritys 2	21
4.2	Toimenpiteet, joita negatiivinen oma pääoma edellyttää.....	25
4.3	Negatiivisen oman pääoman vaikutukset yritystoimintaan.....	29
5	Keinot oman pääoman palauttamiseksi	30
5.1	Osakeanti	30
5.2	Velan konvertointi	33
5.3	Pääomalaina.....	34
5.4	Pääomasijoitus	35
5.5	Osakepääoman alentaminen	37
5.6	Muut keinot	40
6	Johtopäätökset.....	43
7	Pohdinta ja jatkotutkimusmahdollisuudet.....	46
	Lähteet.....	49

Liitteet

Liite 1 PRH Y4 -lomakkeen liitelomakkeen sivu 7

Liite 2 PRH Y4 -lomakkeen liitelomakkeen sivu 6

Liite 3 Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU liite III

Liite 4 Pääomalainasopimus

Lyhenneluettelo

ABL	Aktiebolagslag
HE	Hallituksen esitys
HeHO	Helsingin hovioikeus
KILA	Kirjanpitolautakunta
KPA	Kirjanpitoasetus
KPL	Kirjanpitolaki
OYL	Osakeyhtiölaki
PRH	Patentti- ja rekisterihallitus
PwC	PricewaterhouseCoopers
SVOP-rahasto	Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto
ÅRL	Årsredovisningslag

1 Johdanto

Opinnäytetyön aiheena on osakeyhtiöiden negatiivinen oma pääoma. Aihe on tullut vastaan asiakasyritysten kautta tilitoimistossa työskennellessäni. Työssäni negatiivisen oman pääoman käsittely on jäänyt lähinnä kirjanpidollisiin toimiin, jonka vuoksi haluan laajentaa omaa tietotaitoani asiasta.

Osakeyhtiölaki (624/2006, jäljempänä OYL) määrää osakeyhtiöiden pääomasta ja sen pysyvyydestä. Oman pääoman tarkoituksena on toimia yrityksen taloudellisena puskurina. Toisin sanoen oman pääoman tarkoituksena on auttaa yhtiötä selviytymään sen liiketoiminnallisista velvoitteista, juoksevista menoista sekä investointitarpeista (Leppiniemi 2012). Oma pääoma vaikuttaa yrityksen itsensä lisäksi myös ulkoisiin sidosryhmiin: Oma pääoma vaikuttaa niin rahoituksen saamiseen kuin yrityksen riskienhallintaan ja toimintamahdollisuuksiin. Yrityksen, jolla on niukasti omaa pääomaa tai oma pääoma on negatiivinen, on haasteellisempaa saada ulkoista rahoitusta niihin yrityksiin verrattuna, joilla oma pääoma on vahva. (Leppiniemi 2012.)

Vaikka osakeyhtiön oma pääoma pyritään pitämään positiivisena, ei se aina onnistu. Osakeyhtiöiden oma pääoma voidaan menettää eli omasta pääomasta voi tulla negatiivinen. Oma pääoma voi muodostua negatiiviseksi esimerkiksi useiden tappiollisten tilikausien seurauksena. (Kyläkallio 2010.)

Osakeyhtiön hallituksen tehtäviin kuuluu yleinen seurantavelvollisuus yrityksen taloudellisesta tilasta. Hallituksen tulee erityisesti kiinnittää huomiota oman pääoman riittävyyteen. (Vahtera 2018.) Hallituksen seurantavelvollisuus korostuu etenkin silloin, kun yrityksessä on tapahtunut muutoksia tai yrityksen tulos on ollut tappiollinen aikaisempina vuosina. Muutoksia ovat esimerkiksi toimintojen myyminen ja lopettaminen sekä yritysaneeraus. (Kyläkallio, Irola & Kyläkallio, 2017b, 756.)

Jos hallitus huomaa oman pääoman olevan negatiivinen, tulee yrityksen laatia viipymättä kaupparekisteri-ilmoitus. Hallituksen varsinaisten jäsenien lisäksi myös toimitusjohtaja on vastuussa kaupparekisteri-ilmoituksen laatimisesta. Ilmoituksen avulla sidosryhmät

saavat tiedon yhtiön taloudellisesta tilanteesta. (Kyläkallio ym., 2017b, 756.) Negatiivinen oma pääoma ei lähtökohtaisesti tarkoita sitä, etteikö yhtiö voisi jatkaa toimintaansa normaalisti, mutta sillä voi olla suuri vaikutus yhtiön luottokelpoisuuteen sekä investointimahdollisuuksiin.

2 Opinnäytetyön esittely ja rakenne

2.1 Opinnäytetyön tavoitteet

Tutkimuksen tehtävänä on tarkastella negatiivisen oman pääoman vaikutuksia osakeyhtiössä yritystoimintaan sekä Suomessa että Ruotsissa. Opinnäytetyössä selvitetään yleisimmät syyt osakeyhtiöiden negatiivisen oman pääoman muodostumiselle, toimenpiteet, joihin negatiivinen oma pääoma velvoittaa, negatiivisen oman pääoman vaikutukset yritystoimintaan ja yleisimmät keinot, joilla omaa pääomaa vahvistetaan.

Yksi opinnäytetyön tavoitteista on selvittää maiden käytäntöjen väliset eroavaisuudet ja samankaltaisuudet. Lisäksi opinnäytetyön tavoitteena on paitsi oman myös osakeyhtiöiden hallituksen ja johdon tietotaidon kartoittaminen. Tavoitteena on tuoda saatavilla oleva tieto ymmärrettävämpään ja helpommin saavutettavampaan muotoon, jotta opinnäytettä voitaisiin hyödyntää osakeyhtiöiden toiminnassa.

Käytän työssäni apuna esimerkkejä, jotka auttavat tavoitteeseen pääsemisessä. Opinnäytetyössä käytetyt esimerkit pohjautuvat käytännön tilanteisiin, joita minulle on tullut vastaan työelämässä. Esimerkeissä käytetyt luvut ovat kuitenkin muutettu niin, ettei niitä voida yhdistää mihinkään olemassa oleviin yrityksiin. Tutkimuksen tarkastelu tapahtuu yleisellä tasolla.

2.2 Opinnäytetyössä käytetyt menetelmät

Opinnäytetyö on pääasiassa kvalitatiivinen tutkimus, mutta siinä voidaan havaita myös monimenetelmän piirteitä. Opinnäytetyössä esimerkiksi vertaillaan kahden valtion käytäntöjä tilanteessa, jossa osakeyhtiö on menettänyt oman pääoman, jolloin opinnäytetyö

saa vertailevan tutkimuksen piirteitä. Koska opinnäytetyön tarkoituksena on saada jäsennettyä tieto selkeämpään muotoon, on työssä käytettävien tutkimusmenetelmien tuettava tavoitetta.

Kvalitatiivisen tutkimusotteen tarkoitus on luoda havainnoista teoriaa. Kvalitatiivisen tutkimuksen perusideana on tutkittavan ilmiön ymmärtäminen, tulkinta ja mahdollinen mallintaminen. (Pitkäranta, 2014, 27.) Opinnäytetyö avaa tutkimuksessa olevan ilmiön käsitteitä, tulkitsee lakien ohjeita ja mallintaa niitä selkeämpään muotoon.

Opinnäytetyön hankinta- ja analyysimenetelmät ovat osin kvalitatiivisia, osin kvantitatiivisia. Aineisto hankinnassa käytetään kirjallista materiaalia. Lähteinä käytetään lakeja sekä lakien tulkintaa koskevia teoksia ja artikkeleita. Arkistoista saatuja tietoja voidaan pitää kvantitatiivisina. Arkistoista saatuja tietoja ovat muun muassa Kirjanpitolautakunnan ohjeet ja päätökset, lakien esityöt ja tulkintaohjeet sekä oikeustapaukset.

Aineiston analyysimenetelminä käytetään luokittelua ja hermeneuttista analyysia. Luokittelu voidaan katsoa kuuluvan sekä kvalitatiivisen että kvantitatiivisen kategorioiden piiriin. Luokittelu on menetelmä, jonka avulla tietoa jäsennetään ja ryhmitellään niin, että niiden avulla saadaan selvitettyä tiedon olemus ja koostumus. (Jyväskylän yliopisto 2015). Opinnäytetyössä käytetty aineisto luokitellaan ensin, jonka jälkeen tietoa syvennetään hermeneuttisen analyysin ja hermeneuttisen kehän avulla.

Hermeneuttiseen analyysiin liittyy käsite hermeneuttinen kehä. Hermeneuttisessa kehässä tutkimusaineisto, teoria ja todellisuus muodostavat kehän, jota pitkin edestakaisin vaeltamalla tutkija kerää tietoa tutkimukseensa ja syventää omaa osaamistaan. Hermeneuttinen kehä voidaan jakaa neljään vaiheeseen, jotka ovat esiymmärrys, yksityiskohtien tarkastelu, kokonaiskuvan tarkastelu ja syvempi ymmärrys. (Pitkäranta, 2014, 106.) Menetelmässä lähdetään siis ensin liikkeelle tietystä lähtökohdasta, jota tarkennetaan yksityiskohtien, kuten säännösten, ja kokonaiskuvien, kuten lakien, avulla. Lopuksi tutkijalle muodostuu kokonaisvaltaisempi kuva käsiteltävästä asiasta.

Hermeneuttisen analyysin ja hermeneuttisen kehän avulla aineistoa käydään siis läpi useaan otteeseen, minkä seurauksena tutkijan ymmärrys tutkittavasta asiasta syvenee. Hermeneuttinen analyysi auttaa tutkijaa tarkastelemaan tutkittavaa asiaa sekä kokonaisuutena että yksityiskohtaisesti. (Pitkäranta, 2014, 106–109.)

2.3 Opinnäytetyön rakenne

Opinnäytetyö jakautuu kolmeen osioon: johdantoon, teoriaosioon sekä johtopäätöksiin ja pohdintaan. Työn ensimmäinen luku on johdantoluku. Toisessa luvussa käsitellään opinnäytetyön taustaa ja tavoitteita, opinnäytetyössä käytettyjä menetelmiä sekä opinnäytetyön rakennetta. Kolmas luku käsittelee osakeyhtiöiden omaa pääomaa: miten se jakautuu ja kuinka sitä käsitellään osakeyhtiölaissa ja kirjanpidossa. Neljännessä luvussa paneudutaan itse negatiiviseen omaan pääomaan. Tässä luvussa käydään läpi syyt, toimenpiteet ja seuraamukset. Viides luku kattaa keinot oman pääoman palauttamiseksi. Kuudes luku käsittelee työn johtopäätöksiä, jossa kootaan Suomen ja Ruotsin käytäntöjen väliset eroavaisuudet ja samankaltaisuudet. Opinnäytetyön viimeinen luku eli seitsemäs luku on pohdintaluku, jossa käsitellään myös jatkotutkimusmahdollisuuksia.

3 Osakeyhtiöiden oma pääoma

3.1 Sidottu oma pääoma

Sidottu oma pääoma suomalaisessa osakeyhtiössä

OYL 8:1 määrittelee sidotuksi omaksi pääomaksi kirjanpitolain mukaisen arvonkorotusrahaston, käyvän arvon rahaston, uudelleenarvostusrahaston sekä osakepääoman. Sidottua pääomaa ovat myös vanhan osakeyhtiölain mukaiset vara- ja ylikurssirahastot.

Kirjanpitolain (1336/1997, jäljempänä KPL) 5:17:n mukaan yhtiö voi merkitä arvonkorotusrahastoon pysyviin vastaaviin kuuluvien maa- tai vesialueiden tai arvopapereiden arvonkorotuksen varoivaisuutta ja johdonmukaisuutta noudattaen. Arvonkorotuksen tulee olla pysyvä ja huomattava hankintameno verrattuna. Arvopapereiden tulee puoles-

taan olla sellaisia, joita ei käytetä KPL 5:2 a:n mukaisina rahoitusvälineinä. Arvonkorotuksen suuruus saadaan tilinpäätöspäivän todennäköisen luovutushinnan ja poistamattoman hankintamenon erotuksena. Jos arvonkorotuksessa käytetyn omaisuuden arvo laskee tai jos arvonkorotus osoittautuu aiheettomaksi, tulee arvonkorotusrahastoa alentaa ja arvonkorotus peruuttaa. (Kyläkallio ym., 2017b, 747.)

Käyvän arvon rahasto syntyy, kun yhtiö arvostaa rahoitusvälineet käypään arvoon. Kun rahoitusvälineitä arvostetaan käypään arvoon, merkitään muutos kansainvälisten tilinpäätösstandardeja noudattaen käyvän arvon rahastoon. Myös käypään arvoon arvostamisessa tulee noudattaa varovaisuutta ja johdonmukaisuutta. Rahoitusvälineillä tulee olla määriteltävissä luotettava markkinanoteeraus tai käyvän arvon tulee muutoin olla luotettavasti arvioitavissa, jotta käypään arvoon arvostamista voidaan soveltaa. Jos rahoitusvälineet luovutetaan tai niissä on tapahtunut arvonalentumista, tulee käyvän arvon rahastoa oikaista. (Rekola-Nieminen, 2016, 138–141.)

Uudelleenarvostusrahastoa voidaan soveltaa vain yhtiöissä, joissa noudatetaan IFRS-standardia. Uudelleenarvostusrahastoa kasvatetaan hyödykkeiden arvon seurannan avulla: Hyödykkeitä arvostetaan säännöllisesti uudelleen uudelleenarvostamispäivän mukaan, jolloin arvon muutos merkitään uudelleenarvostamisrahastoon. Jos hyödykkeen arvo alenee, kirjataan vähennys kuluksi ja samalla pienennetään rahastoa. (Kyläkallio ym., 2017b, 749.)

Vara- ja ylikurssirahastoja voi esiintyä yhtiöiden taseessa vain, jos ne ovat perustettu ennen vuotta 2006, eli ennen uuden osakeyhtiölain voimaantuloa. Vara- ja ylikurssirahastoja ei voida siis enää perustaa, vaan ne ovat jäänteitä vuoden 1978 osakeyhtiölaista. (Kaisanlahti & Leppiniemi, 2018, 238–239.)

Arvonkorotusrahastoa, käyvän arvon rahastoa ja uudelleenarvostamisrahastoa ei saa käyttää osakepääoman korottamiseen tai varojen jakamiseen osakkeenomistajille edes velkojien suostumuksella, eikä niitä voida alentaa samoin kuin osakepääomaa. (Hallituksen esitys 89/2015, jäljempänä HE.) Osakepääomaa sekä ylikurssi- ja vararahastoja voidaan alentaa tappioiden kattamiseksi. Lisäksi osakepääomaa voidaan jakaa velkojien suojamenettelyä noudattaen, kuitenkin niin, että osakepääoma täyttää jakamisen jälkeenkin

OYL:n määräämän vähimmäismäärän. (Villa, 2018, 64–65.) OYL:n 1:3:n mukaan osakepääoman tulee olla yksityisessä osakeyhtiössä vähintään 2 500 euroa ja julkisesti noteeratussa osakeyhtiössä 80 000 euroa.

Vara- ja ylikurssirahastoista voidaan siirtää varoja osakepääoman korottamiseksi ja rahastoja voidaan alentaa OYL:n mukaisesti (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016, 145). Jos varoja jaetaan osakkeen omistajille tai niitä siirretään vapaan oman pääoman rahastoihin, tulee vara- ja ylikurssirahastojen alentamisen noudattaa velkojiensuojamenettelyä. Jos rahastoja puolestaan käytetään osakepääoman korottamiseen tai tappion kattamiseen, ei velkojiensuojamenettelyä tarvita. (Kyläkallio ym., 2017b, 750–751.)

Sidottu oma pääoma ruotsalaisessa osakeyhtiössä

Årsredovisningslag (1554:1995, jäljempänä ÅRL) 3:10 a:n mukaan sidottua omaa pääomaa ruotsalaisissa osakeyhtiöissä ovat osakepääoma, arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto, vararahasto, pääomarahasto ja kehitysrahasto. Sidotun oman pääoman rahat käyttäytyvät Ruotsissa samalla tavalla kuin Suomessa: Varoja voidaan jakaa osakkeenomistajille vain tietyistä rahastoista, kuten osakepääomasta ja vararahastosta, ja varojenjaon tulee noudattaa velkojiensuojamenettelyä.

Aktiebolagslag (551/2005, jäljempänä ABL) 1:5:n ja 1:14:n mukaan ruotsalaisissa osakeyhtiöissä osakepääoman tulee olla yksityisessä osakeyhtiössä vähintään 50 000 kruunua ja julkisesti noteeratussa osakeyhtiössä 500 000 kruunua. Kirjanpidollinen valuutta voi olla esitettynä Ruotsin kruunuina tai euroina. Jos valuuttana käytetään euroja, tulee sen vastata Euroopan keskuspankin määräämän vaihtokurssin mukaan 50 000 kruunua, jos kyseessä on yksityinen osakeyhtiö tai 500 000 kruunua, jos kyseessä on julkisesti noteerattu osakeyhtiö.

2.11.2018 valuuttakurssin mukaan, 50 000 Ruotsin kruunua vastaisi 4 848,58 euroa ja 500 000 kruunua vastaisi 48 485,79 euroa. Euroiksi muutettuna osakepääoman vähimmäismäärä eroaa suomalaisten osakeyhtiöiden vähimmäismäärästä: Ruotsissa yksityisten osakeyhtiöiden vähimmäismäärä osakepääomalle on huomattavasti suomalaisia yhtiöitä enemmän ja julkisissa osakeyhtiöissä puolestaan huomattavasti suomalaisia yhtiöitä vähemmän.

3.2 Vapaa oma pääoma

Vapaa oma pääoma suomalaisessa osakeyhtiössä

OYL 8:1:n mukaan yhtiön vapaata omaa pääomaa ovat kuluneen ja edellisten tilikausien voitot sekä muut rahastot kuin arvonkorotusrahasto, käyvän arvon rahasto ja uudelleenarvostusrahasto. Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto eli SVOP-rahasto ja yhtiöjärjestyksen mukaiset rahastot ovat esimerkkejä vapaan oman pääoman mukaisista rahastoista (Villa, 2018, 317–318).

Sijoitetun vapaan oman pääoman rahastoa voidaan kasvattaa eri tavoin. Yksi tapa on merkitä SVOP-rahastoon se osa osakkeiden merkintähinnasta, jota ei merkitä osakepääomaan perustamissopimuksen tai osakeantipäätöksen mukaan. Toinen tapa on merkitä SVOP-rahastoon sellainen sijoitus, jota ei merkitä muuhun rahastoon ja kolmas tapa on merkitä rahastoon se osuus osakepääoman alentamisesta, jota ei käytetä varojen jakoon tai tappioiden kattamiseen. Lisäksi SVOP-rahastoa voidaan kasvattaa muuntamalla pääomalaina sijoitetuksi vapaaksi omaksi pääomaksi. Jos pääomalainoja muutetaan sijoitetuksi omaksi pääomaksi, tulee yhtiöllä olla velkojien suostumus kyseiseen toimeen. (Kyläkallio ym., 2017b, 754.)

Nimensä mukaisesti vapaa oma pääoma on vapaasti yhtiön käytettävissä eli yhtiö voi jakaa varoja näistä oman pääoman eristä. Varojen jaon tulee kuitenkin noudattaa osakeyhtiölain määräyksiä. (Villa, 2018, 318.) OYL 13:2:n mukaan yhtiö ei voi jakaa varoja, jos toiminta vaarantaa yhtiö maksukyvyyn tai jos yhtiö on maksukyvytön.

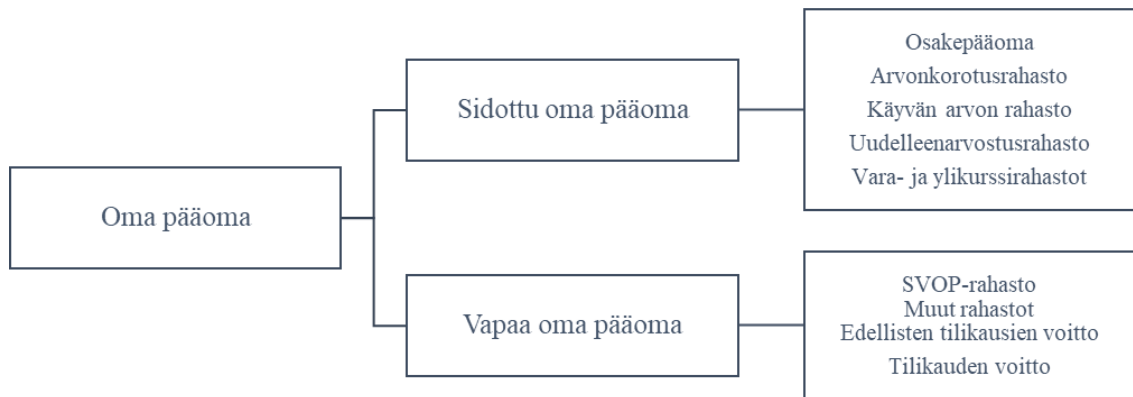
Vapaa oma pääoma ruotsalaisessa osakeyhtiössä

ÅRL 3:10 a:n mukaan vapaata omaa pääomaa omaa ovat vapaat rahastot, edellisten tilikausien voitot sekä tilikauden voitto. Yhtiöt voivat jakaa osakkeenomistajille varoja vapaasta omasta pääomasta. (Visma Ab 2018.) Suomalaisten osakeyhtiöiden kaltaisesti, myös ruotsalaisissa osakeyhtiöissä varojenjaon tulee noudattaa ABL:n määräyksiä.

3.3 Oman pääoman käsittely osakeyhtiölaissa

Oman pääoman käsittely Suomen osakeyhtiölaissa

OYL:n mukaan yhtiön oma pääoma eritellään siis vapaaksi ja sidotuksi omaksi pääomaksi, mikä eroaa oman pääoman kirjanpidollisesta käsittelystä. Seuraava (kuva 1) havainnollistaa osakeyhtiölain mukaisen jaottelun:

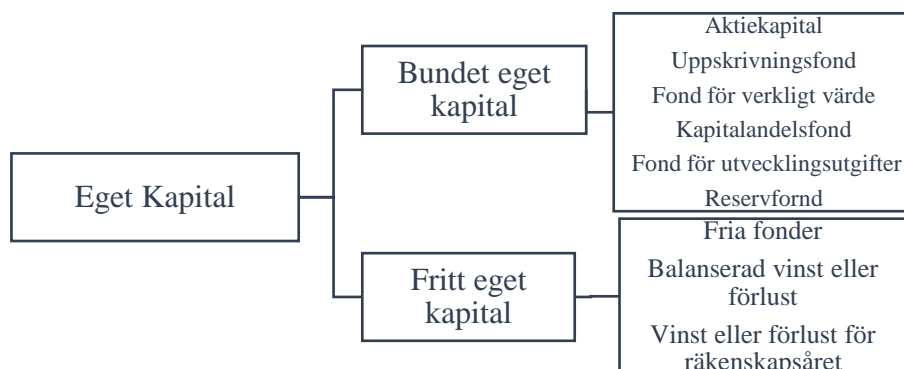

Kuva 1. Oman pääoman erittely suomalaisessa osakeyhtiössä.

OYL ottaa oman pääoman määrää laskettaessa mukaan pääomalainan, poistoerot sekä yhtiön tekemät vapaaehtoiset varaukset. OYL 20:23:n mukaan oman pääoman lisäyksenä otetaan huomioon myös erotus, joka syntyy todennäköisestä luovutushinnasta ja kirjanpitoarvosta, jos todennäköinen luovutushinta on pysyvästi kirjanpitoarvoa korkeampi.

Oman pääoman käsittely Ruotsissa

Ruotsissa oman pääoman jaottelusta määrätään ÅRL:ssa. Ruotsalaisessa osakeyhtiössä oma pääoma jaotellaan samalla tavalla kuin suomalaisessa osakeyhtiössä (kuva 2). Oma pääoma eritellään siis sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan.

Kuva 2. Oman pääoman erittely ruotsalaisessa osakeyhtiössä.

3.4 Oman pääoman kirjanpidollinen käsittely

Oman pääoman kirjanpidollinen käsittely suomalaisessa osakeyhtiössä

Kirjanpitolain (1336/1997) ja -asetuksen (1339/1997, jäljempänä KPA) mukaan omaa pääoma ei jaeta erikseen vapaaseen ja sidottuun omaan pääomaan kuten osakeyhtiölaissa. KPA:n mukaan oma pääoma esitetään yhtiöiden taseessa vastattavaa puolella ja oman pääoman erät eritellään ryhmittäin Oma pääoma -ryhmän alle. Ryhmä jakautuu pääryhmiin (kuva 3): osakepääomaan, ylikurssirahastoon, arvonkorotusrahastoon, muihin rahastoihin, edellisten tilikausien voittoihin/tappioihin sekä tilikauden voittoon/tappioon. Muut rahastot -ryhmä jakautuu vielä alaryhmiin, joita ovat sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto, yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot, käyvän arvon rahasto sekä muut rahastot. KPA:n mukaisessa tasekaavassa tilinpäätössiirtojen kertymät tulevat Oma pääoma -ryhmän jälkeen omana ryhmänään. Nämä erät otetaan siis huomioon omaa pääomaa laskettaessa OYL:n mukaisesti.

TASE	31.12.X2	31.12.X1
Vastattavaa		
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma		
Ylikurssirahasto		
Arvonkorotusrahasto		
Muut rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto		
Vararahasto		
Yhtiöjärjestyksen tai sääntöjen mukaiset rahastot		
Käyvän arvon rahasto		
Muut rahastot		
Edellisten tilikausien voitto/tappio		
Tilikauden voitto/tappio		
TLINPÄÄTÖSSIIRTOJEN KERTYMÄ		
Poistoero		
Verotusperäiset varaukset		
PAKOLLISET VARAUKSET		
Eläkevaraukset		
Verovaraukset		
Muut pakolliset varaukset		
VIERAS PÄÄOMA		
Joukkovelkakirjalainat		
Vaihtovelkakirjalainat		
Lainat rahoituslaitoksilta		
Takaisinlainat työeläkevakuutuslaitoksilta		
Saadut ennakot		
Ostovelat		
Rahoitusvekselit		
Velat saman konsernin yrityksille		
Velat omistusyhteisyriksille		
Muut velat		
Siirtovelat		

Kuva 3. Taseen vastattavaa KPA:n mukaisesti.

Pääomalaina voidaan merkitä taseeseen joko Oma pääoma -ryhmän tai Vieras pääoma -ryhmän alle. Se, kumpaan ryhmään pääomalaina merkitään, määräytyy pääomalainan

velkakirjan ehtojen mukaan. Pääomalaina voidaan kirjata Oma pääoma -ryhmän alle, jos laina on eräpäivätön, takasijainen takaisinmaksun osalta ja tuottoa voidaan maksaa vain tilanteessa, jossa osingonjako on mahdollista. Jos pääomalainalla on esimerkiksi joku ulkopuolinen takaaja, tulee laina kirjata Vieras pääoma -ryhmän alle. (Rekola-Nieminen, 2016,155–156.)

Ennen kirjanpitolain uudistusta, eli ennen vuotta 2016, pääomalaina voitiin kirjata Oma pääoma -ryhmän alle vain, jos yhtiö noudatti IFRS-standardistoa. Tällöin pääomalainasta käytettiin nimitystä hybridiehtoinen pääomalaina. Kirjanpitolain uudistus mahdollisti sen, että myös muut yhtiöt voivat kirjata pääomalainan Oma pääoma -ryhmään, jos pääomalaina noudattaa samoja IAS-asetuksen (1606/2002) mukaisia edellytyksiä, joita omaan pääomaan luettavat arvopaperit noudattavat. Pääomalaina esitetään taseessa erillisenä eränä. Pääomalaina ei lisää voitonjakokelpoisia varoja, vaikka se kirjattaisiin omaan pääomaan. (Immonen & Villa 2016.)

Jos laina merkitään taseeseen omaksi pääomaksi, tulee yhtiölle näyttövelvoite niistä perusteista, jonka mukaan laina on kirjattu omaksi pääomaksi. Tällöin yhtiön hallituksen tulee sisällyttää pöytäkirjaan perusteiden selvitykset. Näyttövelvoitetta ei synny tilanteessa, jossa pääomalaina merkitään vieraan pääoman eräksi. (Kaisanlahti 2016.)

Oman pääoman kirjanpidollinen käsittely ruotsalaisessa osakeyhtiössä

Ruotsalaisen osakeyhtiön tasekaavan vastattavaa (kuva 4) muistuttaa suurelta osin suomalaisen osakeyhtiön tasekaavaa. Pääotsikot ja taseen vastattavan puolen järjestys mukailivat suomalaista tasekaavaa, mutta joitakin pieniä eroja saattaa löytyä tilien otsikoinneista tai sisällöstä. Ruotsalaisen tasekaavan vastattavaa puolella ei esimerkiksi ole ohjeiden mukaan vaihtovelkakirjalainoja tai takaisinlainoja työeläkevakuutuslaitoksilta. Pääomaa käsittelevä osio on kuitenkin samankaltainen suomalaisen tasekaavan kanssa.

EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER	31.12.X2	31.12.X1
Aktiekapital		
Överkursfond		
Uppskrivningsfond		
Andra fonder		
Reservfond		
Kapitalandelsfond		
Fond för verkligt värde		
Fond för utvecklingsutgifter		
Övrigt		
Balanserad vinst eller förlust		
Årets resultat		
OBESKATTADE RESERVER		
AVSÄTTNINGAR		
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser		
Avsättningar för skatter		
Övriga avsättningar		
SKULDER		
Obligationslån		
Skulder till kreditinstitut		
Förskott från kunder (får även redovisas som avdragspost under Varulager m.m.)		
Leverantörsskulder		
Växelskulder		
Skulder till koncernföretag		
Skulder till intresseföretag och gemensamt styrda företag		
Skulder till övriga företag som det finns ett ägarintresse i		
Skatteskulder		
Övriga skulder		

Kuva 4. Taseen vastattavaa ruotsalaisissa osakeyhtiöissä ÅRL mukaisesti.

Tasekaavojen samankaltaisuudet johtuvat Euroopan parlamentin ja neuvoston laatimasta direktiivistä (2013/34/EU), jonka tarkoituksena on yhdenmukaistaa tilinpäätöksen sisältö Euroopan talousalueella. Yhdenmukaistamisen ansiosta tilinpäätöstietoja voidaan vertailla paremmin maiden välillä. Direktiivissä on esitetty esimerkiksi, mitä tilinpäätöksen tulee sisältää, miten tilinpäätöksen erät kirjataan ja kuinka erät arvostetaan. Direktiivin liitteenä on esitetty yhtenäinen tasekaava. (Euroopan unioni 2013.)

4 Negatiivinen oma pääoma

Negatiivinen oma pääoma tarkoittaa oman pääoman menettämistä. Negatiivinen oma pääoma syntyy tilanteessa, jossa yhtiön varat ovat vähentyneet liikaa suhteessa osakepääomaan, jolloin yhtiön varat eivät riitä kattamaan yhtiön osakepääomaa. Pääoma voidaan menettää myös silloin, kun yhtiön vieraan pääoman erät ovat varoja suuremmat. (Kyläkallio 2012.)

4.1 Oman pääoman menettäminen

Oman pääoman menettäminen Suomessa

Yhtiöiden kolme peruspilaria ovat vakavaraisuus, maksuvalmius ja kannattavuus. Vakavaraisuus mittaa yhtiön tappionsietokykyä ja kykyä suoriutua velvoitteista pitkällä aikavälillä. Maksuvalmius puolestaan mittaa yhtiön kykyä suoriutua velvoitteista lyhyellä aikavälillä ja kannattavuus mittaa, kuinka paljon yhtiö tuottaa tulosta. Kannattava yhtiö tuottaa tuloa ja kannattamaton yhtiö tappiota, joka syö yhtiön omaa pääomaa. (Alma Talent 2018.) Yhtiöillä, joilla on heikompi kannattavuus, on suurempi riski menettää oma pääoma (Lehtonen, Mökkönen, Töyrylä, Seulu & Tammenkoski 2018).

Negatiivinen oma pääoma syntyy siis silloin, kun yhtiön vapaa oma pääoma on negatiivinen ja osakepääoman määrää suurempi. Esimerkiksi jos yhtiön vapaa oma pääoma on -5 000 euroa ja osakepääoma 2 500 euroa, on yhtiön oma pääoma -2 500 euroa, kun taas, jos yhtiön vapaa oma pääoma on -2 000 euroa ja osakepääoma 2 500 euroa, on oma pääoma positiivinen 500 euroa. Oma pääoma voidaan menettää yhden tai useamman tappiollisen tilikauden seurauksena (Kyläkallio 2012). Myös muutostilanteet, kuten toimintojen lopettamiset, yhtiön rakenteelliset muutokset, saneeraustoimenpiteet ja vastoinkäymiset, voivat uhata oman pääoman riittävyyttä. (Leppiniemi 2012.)

Syyt tappiolliseen tilikauteen vaihtelevat monen osatekijän vaikutuksesta kuten yhtiön elinkaaren ja toimialan mukaan. Tappiollisen tilikauden syynä voivat olla esimerkiksi vähentyneet tulot tai kasvaneet kulut. Tulot voivat vähentyä liiketoimintaympäristön muutosten tai yleisen taantumisen seurauksena. (Tikkanen & Frösén, 2011, 28.) Yleisen taan-

tumisen vaikutukset näkyvät vahvasti esimerkiksi rakennusalalla. Jos yhtiö ei pysty vastaamaan liiketoimintaympäristön muutoksiin, voi sen seurauksena tilaus- ja asiakaskanta pienentyä. Kulut voivat kasvaa esimerkiksi investointien vuoksi. Investoinnit synnyttävät usein suuren kertakustannuksen, mutta sen lisäksi niihin voi liittyä juoksevia kuluja (Alhola & Lauslahti, 2005, 52–53). Yleisimpiä kasvaneita kuluryhmiä ovat ostot, henkilöstökulut, poistot, toimitilakulut ja rahoituskulut.

Yhtiön taseen erillä on vaikutus yhtiön tuloslaskelmaan ja sitä kautta yhtiön tekemään tulokseen. Esimerkiksi jos yhtiön taseen vastaavaa -puolella olevat varat vähenevät, vaikuttavat ne tuloslaskelman kautta yhtiön vapaan oman pääoman määrään. Jos yhtiö tekee esimerkiksi suuria poistoja tilikauden aikana, vähentävät poistot taseen vastaavaa -puolen omaisuutta ja kasvattavat tuloslaskelman kuluja, jolloin tilikauden tulos pienenee. Jos yhtiö puolestaan on ottanut paljon vierasta pääomaa, kasvavat yhtiön rahoituskulut, jolloin yhtiön tilikauden tulos pienenee tuloslaskelman kulujen kasvaessa.

Oman pääoman menettäminen Ruotsissa

Ruotsissa menetetyistä pääomasta puhutaan tilanteessa, jossa oma pääoma on alle puolet rekisteröidystä osakepääomasta. Oma pääoma voidaan menettää esimerkiksi yhtiön toiminnan alkuvaiheessa, kun yhtiön kulut ovat tuottoja suuremmat tai myöhemmässä yritystoiminnan vaiheessa, kun yhtiö tekee suuria investointeja, joita ei voida merkitä taseeseen. Oma pääoma on menetetty esimerkiksi tilanteessa, jossa ostoja tehdään 28 000 kruunulla samalla, kun osakepääoma on 50 000 kruunua eikä yrityksellä ole kertyneitä tuloja. Tällöin oma pääoma on 22 000 kruunua eli alle puolet osakepääomasta. (PwC Sverige 2016.) Syyt pääoman menettämiseen ovat samankaltaiset maiden välillä.

4.1.1 Esimerkkiyritys 1

Yhtiön ensimmäinen tilikausi oli poikkeuksellisen lyhyt ja yritystoiminnan käynnistämiseksi yhtiön tuli tehdä suuria investointeja muun muassa koneisiin ja laitteisiin. Alkuinvestointeja tehtiin yhteensä reilulla 20 000 eurolla. Alkuinvestointeja varten yrityksen tuli ottaa pankkilainaa. Pankkilainaa otettiin hieman enemmän kuin investointien verran, jotta juoksevista kuluista selviydyttiin alkuvaiheessa, kun tuloja ei vielä ollut kertynyt. Taseen vastaavaa -puolelta on näkyvissä alkuinvestointien määrä ja vastattavaa puolelta nähdään lainojen määrä (kuva 5).

Esimerkkiyritys 1 Tilikausi 1.1.-31.12.X1	TASE	Esimerkkiyritys 1 Tilikausi 1.1.-31.12.X1	TASE
Rahayksikkö EURO	31.12.X1	Rahayksikkö EURO	31.12.X1
VASTAAVA		VASTATTAVA	
PYSYVÄT VASTAAVAT		OMA PÄÄOMA	
Aineelliset hyödykkeet	20000	Osakepääoma	
Pysyvät vastaavat yhteensä	20000	Osakepääoma	2500
VAIHTUVAT VASTAAVAT		Tilikauden voitto (tappio)	-6400
Saamiset	500	Oma pääoma yhteensä	-3900
Rahat ja pankkisaamiset	6500	VIERAS PÄÄOMA	
Vaihtuvat vastaavat yhteensä	7000	Pitkäaikainen	25000
VASTAAVAA YHTEENSÄ	27000	Lyhytaikainen	5900
		Vieras pääoma yhteensä	30900
		VASTATTAVAA YHTEENSÄ	27000

Kuva 5. Esimerkkiyritys 1:n tase ensimmäisen tilikauden tilinpäätöspäivänä

Yhtiön ensimmäisen tilikauden liikevaihto oli vain 9 000 euroa, lyhyen tilikauden vuoksi. Yhtiön ostot olivat tilikauden aikana noin 1 200 euroa, jolloin bruttotulokseksi saatiin 7800 euroa. Tuloslaskelmasta (kuva 6) näkyy, kuinka yhtiön kulut ovat jakautuneet. Suurimmat kuluerät olivat henkilöstökulut sekä liiketoiminnan muut kulut. Henkilöstökulut koituivat omistajien palkoista. Liiketoiminnan muiden kulujen suurin kuluryhmä oli toimitilakulut, jotka kattoivat noin 50 %:ia koko kuluryhmän kuluista. Tilikauden tulokseksi muodostui -6 400 euroa eli tilikausi oli tappiollinen.

Esimerkkiyritys 1 Tilikausi 1.1.-31.12.X1	TULOSLASKELMA
Rahayksikkö EURO	1.1.-31.12.X1
BRUTTOTULOS	7800
Henkilöstökulut	-8000
Poistot ja arvonalentumiset	-800
Liiketoiminnan muut kulut	-5000
LIIKEVOITTO (-TAPPIO) -	-6000
Rahoitustuotot ja -kulut	-400
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIR	-6400
JA VEROJA	
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	-6400

Kuva 6. Esimerkkiyritys 1:n tuloslaskelma ensimmäiseltä tilikaudelta

Yhtiön osakepääoma tilinpäätöspäivänä oli 2 500 euroa. Koska tilikausi oli tappiollinen, menetettiin yhtiön oma pääoma. Oma pääoma oli tällöin tilinpäätöspäivänä -3 900 euroa. Jos yhtiön ensimmäinen tilikausi olisi ollut pidempi, olisi yhtiöllä ollut pienempi riski oman pääoman menettämislle, sillä tuloja olisi luultavasti ruvennut kertymään tasaisemmin ja enemmän. Negatiivisen pääoman välttämiseksi yhtiön omistajat olisivat voineet olla myös nostamatta palkkaa itselleen heti yrityksen alkuvaiheessa. Esimerkkitalanteessa yhtiön tappiollinen tilikausi johtui siis liian lyhyestä tilikaudesta ja liian suurista henkilöstökuluista.

Negatiivisen oman pääoman ja sen vaatiman rekisteri-ilmoituksen välttämiseksi yhtiön omistajien kannattaisi myöntää yhtiölle joko pääomalainaa tai tehdä yhtiöön pääomasi-
joitus. Pääomalainan tai -sijoituksen tulisi olla vähintään 3 900 euroa, jolloin oma pääoma saataisiin vähintään nolnaan.

4.1.2 Esimerkkiyritys 2

Yhtiö oli toiminut jo parin vuoden ajan ja yhtiön asiakaskunta oli vakiintunut. Yhtiö halusi kuitenkin laajentaa liiketoimintaansa, joten se päätti muuttaa isompiin toimitiloihin. Uudet toimitilat vuokrattiin omien tilojen ostamisen sijaan, minkä vuoksi yhtiön toimitilakustannukset nousivat huomattavasti edellisvuoteen nähden. Yhtiö panosti uusien toimitilojen lisäksi markkinointiin, jotta yhtiö saisi uusia asiakkaita. Asiakaskunnan laajenemiseen yhtiö valmistautui sijoittamalla tavaravarastoon.

Esimerkkiyritys 2 Tilikausi 1.1.X2-31.12.X2	TASE	Sivu 1
Rahayksikkö EURO	Alkava tase 1.1.X2	Tase 31.12.X2
VASTAAVAA		
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineelliset hyödykkeet		
Koneet ja kalusto	14000	17000
Yhteensä	14000	17000
Aineelliset hyödykkeet yhteensä	14000	17000
PYSYVÄT VASTAAVAT YHTEENSÄ	14000	17000
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus		
Tavarat	50000	65000
Vaihto-omaisuus yhteensä	50000	65000
Lyhytaikaiset saamiset		
Myyntisaamiset	0	1500
Muut saamiset	120	430
Saamiset yhteensä	120	1930
Rahat ja pankkisaamiset		
Pankkitili	6000	12770
Rahat ja pankkisaamiset yhteensä	6000	12770
VAIHTUVAT VASTAAVAT YHTEENSÄ	56120	79700
VASTAAVAA YHTEENSÄ	70120	96700

Kuva 7. Esimerkkiyritys 2:n taseen vastaavaa -puoli.

Taseen vastaavaa -puolelta (kuva 7) voidaan huomata, että yhtiö on kasvattanut tilikauden X2 aikana sekä kalustoa että vaihto-omaisuutta. Kaluston muutos poistojen jälkeen on noin 2000 euroa ja varaston muutos 15 000 euroa. Vastaavaa -puolelta nähdään, että yhtiön lyhytaikaiset saamiset sekä pankkisaamiset ovat kasvaneet.

Esimerkkiyritys 2 Tilikausi 1.1.X2-31.12.X2	TASE	Sivu 2
Rahayksikkö EURO	Alkava tase 1.1.X2	Tase 31.12.X2
VASTATTAVAA		
OMA PÄÄOMA		
Osakepääoma	2500	2500
Muut rahastot		
Sijoitetun vapaan oman pääoman rahasto	20000	20000
Edellisten tilikausien voitto(tappio)	100	8100
Tilikauden voitto (tappio)	8000	-38000
OMA PÄÄOMA YHTEENSÄ	30600	-7400
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	20000	65000
Yhteensä	20000	65000
Lyhytaikainen		
Lainat rahoituslaitoksilta	0	16500
Ostovelat	200	580
Muut velat	15900	16200
Siirtovelat	3420	5820
Lyhytaikainen vieras pääoma yhteensä	19520	39100
VIERAS PÄÄOMA YHTEENSÄ	39520	104100
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	70120	96700

Kuva 8. Esimerkkiyritys 2:n taseen vastattavaa puoli.

Vastattavaa puolelta (kuva 8) voidaan nähdä, että yhtiö on joutunut ottamaan lisää lainaa rahoitusyhtiöltä, jotta laajenemiskustannukset saatiin katettua. Vastattavaa puolelta nähdään myös, että yhtiö on aikaisempien tilikausien aikana tehnyt positiivista tulosta, mutta tilikauden X2 aikana yhtiön oma pääoma menetettiin. Yhtiö on tehnyt aikaisemmin sijoituksen SVOP-rahastoon.

Esimerkkiyritys 2
Tilikausi 1.1.X2-31.12.X2

TULOSLASKELMA

Rahayksikkö EURO	1.1.-31.12.X2	1.1.-31.12.X1
Myyntituotot	115000	120000
LIKEVAIHTO	115000	120000
Liiketoiminnan muut tuotot	4500	800
Liiketoiminnan muut tuotot yhteensä	4500	800
Materiaalit ja palvelut	-31000	-35000
Varastojen muutos	15000	15000
Ulkopuoliset palvelut	-620	-300
Henkilöstökulut	-41000	-20000
Poistot ja arvonalentumiset	-5680	-4820
Liiketoiminnan muut kulut	-90000	-65670
LIKEVOITTO (-TAPPIO) -	-33800	10010
Rahoitustuotot ja -kulut	-4200	-10
VOITTO (TAPPIO) ENNEN TILINPÄÄTÖSSIIRTOJA	-38000	10000
JA VEROJA		
Tilikauden verot		2000
TILIKAUDEN VOITTO (TAPPIO)	-38000	8000

Kuva 9. Esimerkkiyritys 2:n tuloslaskelma.

Tuloslaskelman (kuva 9) avulla voidaan verrata tilikausien X1 ja X2 tuloja ja kuluja. Liikevaihto on laskenut laajenemisyriyteksestä huolimatta tilikautena X2 noin 5 000 euroa. Kulut puolestaan nousivat tilikauden X2 aikana liki 47 000 euroa. Tilikaudella huomattavimmin kasvaneet kuluerät olivat henkilöstökulut, toimitilakulut, markkinointikulut ja rahoituskulut. Henkilöstökulut kasvoivat 21 000 euroa, sillä yhtiö palkkasi yhden ulkopuolisen työntekijän. Aikaisemmin yhtiössä työskenteli vain yhtiön omistaja. Toimitilakulut kasvoivat noin 10 000 euroa, markkinointikulut noin 10 000 euroa ja rahoituskulut yli 4 000 euroa. Tilikauden tulokseksi muodostui – 38 000 euroa.

Tilinpäätöspäivänä yhtiön osakepääoma oli 2 500 euroa. Koska tilikauden tappio oli huomattavan suuri, söi se yhtiön oman pääoman: Oma pääoma oli tilinpäätöspäivänä -7 400 euroa. Yhtiö yritti laajentaa toimintaansa ilman kunnollista laajenemissuunnitelmaa, sillä kulujen ja tuottojen eroavaisuudet olivat niin huomattavat. Suunnitelman avulla yhtiö olisi pystynyt ennakoimaan paremmin tulo- ja menovirrat. Tällöin laajeneminen olisi luultavasti toteutettu kahden tai useamman tilikauden aikana, jolloin kulut olisivat jakautuneet tasaisemmin eikä tilikausi olisi välttämättä ollut tappiollinen. Jotta yhtiölle ei syntyisi negatiivista omaa pääomaa, tulisi yhtiön omistajan sijoittaa yhtiöön vähintään 7 400 euroa. Tällöin oma pääoma olisi 0, eikä rekisteri-ilmoitusta tarvitsisi laatia.

4.2 Toimenpiteet, joita negatiivinen oma pääoma edellyttää

Toimenpiteet, joita negatiivinen oma pääoma edellyttää Suomessa

Osakeyhtiön hallituksella on yleinen talouden seurantavelvollisuus, mikä tarkoittaa sitä, että hallituksen tulee seurata säännöllisesti yhtiön taloudellista tilannetta ja sen kehittymistä. Jos yhtiön taloudellinen tilanne on heikentynyt huomattavasti ja yhtiöllä on riski menettää oma pääoma, korostuu hallituksen huolellisuusvelvollisuus yhtiön tilanteen seurannassa. (Vahtera 2018.) Hallituksen seurantavelvollisuus korostuu myös silloin, kun yhtiön rakenteissa tehdään muutoksia, yhtiö on velkasaneerauksessa tai kun yhtiön tulos on tappiollinen (Leppiniemi 2012).

Jos yhtiön oma pääoma on negatiivinen, tulee hallituksen laatia siitä kaupparekisteri-ilmoitus. OYL 20:23:n mukaan kaupparekisteri-ilmoitus on laadittava viipymättä siitä, kun hallitus huomaan pääoman menettämisen. Myös yhtiön toimitusjohtaja on hallituksen varsinaisten jäsenten lisäksi vastuussa ilmoituksen laatimisesta. Kaupparekisteri-ilmoituksen tarkoituksena on tiedottaa yhtiön sidosryhmille yhtiön taloudellisen tilanteen muutoksista. (Kyläkallio ym., 2017b, 756.)

Yhtiöiden ei tarvitse laatia ilmoitusta negatiivisesta pääomasta, jos tilanne korjaantuu välittömästi tai tilannetta korjataan esimerkiksi lainan konvertoinnilla eli lainan muuntamisella oman pääoman eräksi. Korjauksen ei tarvitse olla luonteeltaan merkittävä, kunhan pääoma on korjauksen jälkeen positiivinen tai nolla. (Kyläkallio ym., 2017b, 756.) Korjauksessa käytettyjen toimintojen tulee kuitenkin olla varmoja, jotta ilmoitusta ei tarvitse tehdä. Lisäksi korjaustoimenpiteet eivät saa olla aikaa vieviä: pääomalainojen avulla pääomaa saadaan kasvatettua nopeasti, kun taas osakeannin kautta tehtävä korotus voi viedä suurissa yhtiöissä pidemmän aikaa. (Vahtera 2018.)

Ilmoitusvelvollisuus koskee sekä julkisia että yksityisiä osakeyhtiöitä. Julkisten osakeyhtiöiden tulee lisäksi OYL 20:23:n mukaan laatia tilinpäätös ja toimintakertomus viipymättä, kun yhtiön oma pääoma laskee alle puoleen osakepääomasta. Tilinpäätöksen ja toimintakertomuksen avulla saadaan selvitettyä yhtiön taloudellinen tilanne. OYL 20:23 määrää myös, että jos pääoma jää alle puoleen osakepääomasta, tulee yhtiön järjestää yhtiökokous, jossa päätetään, kuinka taloudellista asemaa lähdetään parantamaan. Yhtiö-

kokous tulee tässä tilanteessa pitää kolmen kuukauden sisällä tilinpäätöksen valmistumisesta. Yksityisten osakeyhtiöiden ei tarvitse laatia erityistä tilinpäätöstä, mutta sen avulla voidaan varmistua yhtiön tilanteesta (Kyläkallio ym., 2017b, 757).

Oman pääoman määrää laskiessa taseen mukaiseen omaan pääomaan voidaan tehdä jo aiemmin mainitut lisäykset: tilinpäätössiirrot, poistoerot, vapaaehtoiset varaukset sekä omaisuuden arvonnousu. (Leppiniemi 2012.) Laskelmassa voidaan käyttää hyväksi seuraavaa kaavaa (Leppiniemi 2012):

$$\textit{Taseen oma pääoma} + \textit{pääomalaina} + \textit{tilinpäätössiirrot (poistoero ja vapaaehtoiset varaukset)} + \textit{omaisuuden arvon nousu} - \textit{erityisestä varovaisuudesta johtuvat erät} = \textit{korjattu oma pääoma}$$

Kaavasta ilmennee, että pääomalainan katsotaan kuuluvan vieraaseen pääomaan. Erityisestä varovaisuudesta johtuvia eriä ovat muun muassa verovelat (Leppiniemi 2012). Laskennallisilla verovelkoilla tarkoitetaan veroja, jotka perustuvat väliaikaisiin eroihin ja jotka erääntyvät maksettaviksi tulevaisuudessa. KILA:n yleisohje (12.9.2006) määrittää verovelan syntymisen seuraavasti: ” Jaksottamisesta johtuvista väliaikaisista eroista johtuvaa laskennallista verovelkaa syntyy silloin, kun tulo merkitään tuloslaskelmaan tuotoksi aikaisemmalla tilikaudella kuin se on veronalainen tai kun meno vähennetään verotuksessa aikaisemmalla tilikaudella kuin se merkitään tuloslaskelmaan kuluksi.” Laskelmassa käytetyistä lisäyksistä tulee antaa perusteltu selvitys joko toimintakertomuksessa tai liitetiedoissa. Lisäksi lisäyksissä tulee noudattaa erityistä varovaisuutta. (Leppiniemi 2012.) Julkisissa osakeyhtiöissä oman pääoman määrä perustuu kuitenkin taseen omaan pääomaan, kun tarkastellaan, onko pääomaa jäljellä yli puolet (Leppiniemi & Lounasmeri 2018).

OYL ei määritä yksityiskohtaista määräaikaa, jonka puitteissa ilmoitus tulisi antaa. Hovioikeuskäytännön mukaan ilmoitus tulisi jättää muutaman viikon sisällä siitä, kun hallitus on havainnut negatiivisen oman pääoman. (Vahtera 2018.) Rekisteri-ilmoitus ja rekisteristä poistamisilmoitus tehdään PRH:lle lomakkeella Y4. Ilmoitukset voidaan tehdä sekä sähköisesti että paperisesti. Rekisterimerkintä voidaan poistaa, kun yhtiön pääoma on noussut vähintään puoleen osakepääomasta. (Patentti- ja rekisterihallitus 2018b.) Osa-

kepääoman nousun tulee ilmetä rekisteri-ilmoitukseen liitetystä taseesta tai muusta selvityksestä. Selvityksen tulee olla tilintarkastettu, jos laki tai yhtiöjärjestys määrää nimetystä tilintarkastajasta. (Villa, 2018, 421.)

OYL 22:1:n mukaan osakeyhtiön hallituksen jäsenillä sekä toimitusjohtajalla on vahingonkorvausvelvollisuus, jos hän aiheuttaa vahinkoa huolimattomuuttaan tai tahallisesti osakkeenomistajille, yhtiölle tai muulle henkilölle. Jos hallitus ei tee negatiivisesta omasta pääomasta vaadittavaa rekisteri-ilmoitusta tai ilmoitus tehdään myöhässä, voivat yhtiön hallituksen jäsenet ja toimitusjohtaja joutua vahingonkorvausvastuuseen. Vahingonkorvausvastuu voi syntyä esimerkiksi silloin, kun yhtiön sidosryhmät, kuten tavaran-toimittajat ja sopimuskumppanit, voivat osoittaa kärsineensä laiminlyönnistä. (Lindström & Ahtola 2015.)

Helsingin hovioikeuden 311/2017 tapauksessa käsitellään vahingonkorvausvelvollisuutta oman pääoman menettämisestä koituvan rekisteri-ilmoituksen laiminlyönnistä. Tapauksessa A vaati B:tä korvaamaan hänelle koituneen vahingon Y Oy ltd:n oman pääoman menettämisestä tehtävän kaupparekisteri-ilmoituksen laiminlyönnistä.

A oli tehnyt urakkasopimuksen Y Oy ltd:n kanssa, jonka ainoana hallituksen varsinaisena jäsenenä toimi B. Lisäksi A oli maksanut B:n pyynnöstä Y Oy ltd:n kahdelle aliurakoitsijoille urakkatöistä sekä A:n erikseen tilaamista lisätöistä. Jos A olisi tiennyt Y Oy ltd:n oman pääoman olevan negatiivinen, ei se olisi solminut B:n kanssa urakkasopimusta. Vaihtoehtoisesti A olisi purkanut urakkasopimuksen tai kieltäytynyt maksamasta ennakkomaksuja, mikäli olisi tiennyt negatiivisesta omasta pääomasta. Tapaus ratkaistiin A:n kuolinpesän hyväksi, jolle B joutui maksamaan 175 000 euroa vahingonkorvausta viivästyskorkoineen 31.1.2011 alkaen.

Kuten tapauksesta voidaan todeta, hallituksen jäsen voidaan todeta vahingonkorvausvelvolliseksi, jos se on laiminlyönnillään aiheuttanut vahinkoa ulkopuoliselle taholle. Riita-tapauksissa tulee ensin selvittää, milloin oma pääoma on mahdollisesti menetetty ja milloin hallituksen olisi viimeistään tullut havaita asia. Vahingonkorvausvelvollisuuden täyttymistä arvioitaessa tulee todentaa, että vahingolla ja laiminlyönnillä on olemassa syy-yhteys. Jos tämä löytyy, voidaan alkaa määrittelemään korvauksen määrää. (HelHO 311/2017.)

Toimenpiteet, joita negatiivinen oma pääoma edellyttää Ruotsissa

ABL 25:13:n mukaan yhtiön hallituksen tulee laatia välittömästi niin sanottu kontrollitase, kun on syytä olettaa, että oma pääoma on laskenut alle puoleen osakepääomasta tai kun ulosottolain toimeenpanemia maksuja ei voida suorittaa täysmääräisesti. Tilintarkastajan tulee tarkastaa laadittu kontrollitase (Albertsson 2017). Kontrollitaseen tehtävä on suojella yhtiön velkojia (Björn Lundén Information AB 2018).

ABL 25:14:n mukaan kontrollitase tulee laatia ÅRL:n mukaisesti. Kontrollitaseessa pääoman määrää laskettaessa voidaan tehdä seuraavat oikaisut:

- omaisuuserät voidaan arvostaa suurempaan arvoon,
- varaukset ja velat voidaan kirjata tavanomaisia pienemmillä arvoilla, jos taseen vahvistamisen arvostusperiaatteet ovat yhdenmukaisia, pois lukien eläkevaraukset,
- varat voidaan ilmoittaa nettorealisointiarvon mukaisesti ja
- valtiolta saamaa tukea, jonka takaisinmaksuvelvollisuus on riippuvainen yhtiön taloudellisesta asemasta, ei tarvitse ilmoittaa.

Kontrollitase eroaa tavallisesta tilinpäätöksestä siis siten, että jotkin omaisuuden erät voidaan arvostaa suuremmiksi ja jotkin velat voidaan arvostaa pienemmiksi kuin normaalisti. Taseessa oleva kiinteistö voidaan esimerkiksi kontrollitaseeseen arvostaa markkinahintaan normaalisti käytettävän hankintahinnan sijaan. Tällöin taseesta saadaan paremman näköinen. (Albertsson 2017.)

Jos kontrollitase osoittaa, että yhtiön oma pääoma on alle puolet osakepääomasta, tulee hallituksen kutsua mahdollisimman nopeasti yhtiökokous koolle. Yhtiökokouksen tehtävänä on harkita, tulisiko yhtiö asettaa selvitystilaan. Kokous on nimeltään ”Första kontrollstämman” eli ensimmäinen tarkastuskokous. Kokouksessa tulee olla esillä kontrollitase ja tilintarkastajan lausunto. (ABL 25:15.)

Jos yhtiötä ei ole ensimmäisessä tarkastuskokouksessa asetettu selvitystilaan eikä yhtiön oma pääoma ole korjaantunut vähintään osakepääoman määrään kahdeksan kuukauden kuluessa ensimmäisestä tarkastuskokouksesta, tulee yhtiön kutsua yhtiökokous koolle niin sanottuun toiseen tarkastuskokoukseen (”Andra kontrollstämman”). Kokouksen tarkoituksena on päättää jälleen, tuleeko yhtiö asettaa selvitystilaan. Hallituksen tulee laatia

uusi kontrollitase ennen toista tarkastuskokousta ja tilintarkastajan tulee tarkastaa tase. (ABL 25:16.)

Jos hallitus ei ole asettanut yhtiötä selvitystilaan eikä pääoma ole korjaantunut, voivat osakkeenomistajat ja hallituksen jäsenet joutua vahingonkorvausvastuuseen jatkaessaan yritystoimintaa. Vahingonkorvausvastuu saattaa syntyä, jos tasetta ei ole laadittu ajoissa, tilintarkastaja ei ole tarkastanut kontrollitasetta, hallitus ei ole menetetyn oman pääoman huomattuaan kutsunut yhtiökokousta koolle tai jos hallitus ei ole hakeutunut selvitystilaan ja yhtiöllä on edelleen pääoman puute. (Björn Lundén Information AB 2018.)

4.3 Negatiivisen oman pääoman vaikutukset yritystoimintaan

Negatiivinen oma pääoma ei estä yhtiötä toimimasta normaalisti, eikä se ole sellaisenaan edellytys selvitystilaan tai konkurssiin asettamiselle (Villa, 2018, 421). Negatiivinen oma pääoma voi kuitenkin haitata jossain määrin yhtiön arkipäiväistä toimintaa ja joissakin tapauksissa johtaa yhtiön konkurssiin.

Negatiivinen oma pääoma vaikeuttaa muun muassa yhtiön ulkopuolisen rahoituksen saamista. Pankkien myöntämiin lainoihin liitetään usein kovenanteja, jotka vaikuttavat esimerkiksi vieraan pääoman saatavuuteen, korkojen määräytymiseen ja takaisinmaksuvaatimuksiin. (Leppiniemi 2012.) Tämä tarkoittaa, että yhtiöille, joiden oma pääoma on negatiivinen, myönnetään lainoja, joissa on korkeammat korot ja säännellymmät takaisinmaksujärjestely kuin yrityksillä, joiden oma pääoma on positiivinen. Luottokelpoisuuden lisäksi negatiivinen oma pääoma voi vaikuttaa yhtiön maineeseen. (PwC 2014.) Jos yhtiön maine heikkenee, voi se vaikuttaa yhtiön tulovirtoihin negatiivisesti.

Yhtiön oman pääoman menettäminen voi kieliä yhtiön sidosryhmille maksukyvyttömyyden riskistä, jonka vuoksi sidosryhmien luottamus yhtiön maksukykyisyyteen voi heikentyä (Kyläkallio 2012). Luottamuksen heikentyminen voi ilmetä muun muassa niin, etteivät sidosryhmät myönnä yhtiölle enää luottoja. Esimerkiksi yhtiön tavarantoimittajat voivat vaatia yhtiötä maksamaan ostot heti käteisellä normaalien laskujen sijaan. Tällaisessa tilanteessa yhtiöllä tulisi olla rahavarantoja juoksevan toiminnan ylläpitämiseksi. Jos yh-

tiöllä ei ole rahavaroja eikä sidoskumppanit myönnä luottoa, voi yhtiön liiketoiminta kariutua. Jos yhtiöllä on rahavaroja, joilla se pystyy ylläpitämään toimintaa, voi se ansaita sidosryhmien luottamuksen ja jatkaa näin ollen toimintaansa normaalisti.

5 Keinot oman pääoman palauttamiseksi

Suomessa negatiivista omaa pääomaa voidaan lähteä korjaamaan muun muassa osakeannin, lainan konvertoinnin, pääomasijoituksen, pääomalainan ja osakepääoman alentamisen avulla. Ruotsissa vastaavia toimenpiteitä ovat osakeanti, osakkeenomistajan sijoitus ja osakepääoman alentaminen. Muita keinoja ovat esimerkiksi osakepääoman korottaminen rahastokorotuksella ja kehitysmenojen aktivoiminen. Nämä keinot ovat kuvattu tarkemmin seuraavissa alaluvuissa.

5.1 Osakeanti

Osakeanti Suomessa

Osakeanti tarkoittaa tilannetta, jossa yhtiön osakkeiden määrää muutetaan laskemalla liikkeelle uusia osakkeita tai luovuttamalla yhtiön hallussa olevia omia osakkeita. Osakeanti voidaan toteuttaa joko maksullisena tai maksuttomana osakeantina. Maksullisessa osakeannissa osakkeet annetaan merkittäväksi vastiketta vastaan ja maksuttomassa osakeannissa vastikkeetta. (Sillanpää & Koski 2018.) Jos yhtiön tarkoituksena on vahvistaa omaa pääomaa osakeannin avulla, tulee annin olla maksullinen (Kyläkallio ym., 2017b, 762). Koska osakeannin tarkoitus tässä tilanteessa on oman pääoman vahvistaminen, jätetään maksuton osakeanti käsittelemättä.

OYL 9 luku sääntelee osakeantia ja sääntelyn perustana käytetään oletettavaa osakkeiden nimellisarvottomuudesta. Nimellisarvottomassa pääomajärjestelmässä yhtiö voi korottaa osakepääomaa ilman, että osakkeita jaetaan ja toisaalta osakkeita voidaan antaa ilman, että osakepääomaa korotetaan. (Sillanpää & Koski 2018.) Nimellisarvollisessa pääomajärjestelmässä yhtiön tulee korottaa osakepääomaa vähintään uusien osakkeiden yhteenlasketulla nimellisarvolla. Osakeannissa toteutetaan alikurssikieltoa eli osakkeesta tulee maksaa vähintään sen nimellisarvo. (HE 109/2005.) Nimellisarvoista pääomajärjestelmää

on käytetty lähinnä ennen kuin uusi osakeyhtiölaki tuli voimaan vuonna 2006, mutta sitä voidaan soveltaa vieläkin yhtiöissä. Tällöin yhtiöjärjestyksessä tulee olla määräys nimellisarvoisen järjestelmän käyttämisestä (HE 109/2005).

OYL 9:2:n mukaan päätös osakeannista tehdään enemmistöpäätöksellä yhtiökokouksessa. Samalla, kun yhtiökokous päättää osakkeiden enimmäismäärästä, voidaan hallitukselle antaa osakeantivaltuutus. OYL 9:2:n mukaan osakeantivaltuutus tulee rekisteröidä viimeistään kuukauden kuluttua päätöksestä. Julkisessa osakeyhtiössä osakeantivaltuutus on voimassa enintään viisi vuotta päätöksestä, yksityisessä osakeyhtiössä valtuutus sen sijaan on voimassa toistaiseksi, jollei toisin määrätä. Lähtökohtaisesti uusi osakeantivaltuutus kumoaa aikaisemmin ilmoitetun osakeantivaltuutuksen. Kun hallituksella on osakeantivaltuutus, on se oikeutettu päättämään, mihin osakkeiden merkintähinnan mukainen korotus merkitään. Merkintähinta voidaan kirjata kokonaan osakepääomaan, kokonaan SVOP-rahastoon tai osaksi osakepääomaan ja osaksi SVOP-rahastoon. (Villa ym. 2018.)

OYL 9:3 määrää osakkeenomistajien suhteellisen aseman säilyttämisestä. Tämä tarkoittaa sitä, että osakkeenomistajilla on etuoikeus saada uusia osakkeita samassa suhteessa, mikä heillä on ennestään yhtiön osakkeisiin. Etuoikeus koskee kaikkia osakelajeja ja etuoikeus toteutetaan osakelajikohtaisesti. (Villa ym. 2018.) OYL 9:3:n mukaan yksityinen osakeyhtiö voi poiketa yhtiöjärjestyksellä osakkeiden etuoikeudesta. Julkinen osakeyhtiö puolestaan voi määrätä yhtiöjärjestyksellä, ettei sellainen osake tuota etuoikeutta osakeannissa, joka ei tuota oikeutta jako-osaan yhtiön varoihin.

Maksullisessa osakeannissa uusien osakkeiden merkintähinta kirjataan oletuksen mukaan osakepääoman korotukseksi ja omien osakkeiden merkintähinta SVOP-rahastoon. Näistä olettamista voidaan kuitenkin poiketa, jos osakeantipäätöksessä sovitaan toisin. Uusien osakkeiden kohdalla asiasta voidaan päättää myös yhtiökokouksessa ja osa merkintähinnasta voidaan merkitä myös hajautetusti osakepääoman korotukseksi ja osa SVOP-rahastoon. Jos merkintähinta kirjataan osakepääoman korotukseksi, tulee merkintä ilmoittaa rekisteröitäväksi. (Sillanpää & Koski 2018.)

Suunnattu osakeanti tarkoittaa osakeantia, jossa osakkeita annetaan merkintäetuoikeudesta poiketen. Merkintäetuoikeudesta poikkeaminen tarkoittaa siis sitä, että osakkeenomistajien oikeus säilyttää suhteellinen osuus yhtiöstä ei toteudu eli toisin sanoen osakeanti toteutetaan yhtiön ulkopuolisille henkilöille. Suunnattu osakeanti voidaan toteuttaa vain painavan taloudellisen syyn perustein. (Kyläkallio ym., 2017b, 771–772.)

Suunnatun osakeannin avulla yhtiö voi kasvattaa omaa pääomaansa ja näin parantaa risinksietokykyään. Suunnattu osakeanti voi tulla myös kyseeseen tilanteessa, jossa yhtiön on tarkoitus tehdä suuria investointeja tai yritysostoja, eikä osakkeenomistajilta saada riittävästi pääomaa. Jos yhtiö haluaa listautua tai pyrkiä kansainvälisille pääomamarkkinoille, on suunnattu osakeanti keino myös näihin tilanteisiin. (Sillanpää & Koski 2018.) Suunnattu osakeanti voidaan suorittaa vain, jos yhtiökokouksessa päätöksen tekee määräenemmistö. Tämä tarkoittaa sitä, että vähintään 2/3 yhtiön äänimäärästä tulee kannattaa ehdotusta. (Sillanpää & Koski 2018.)

Osakeannissa suoritettava maksu tehdään usein rahalla, mutta joissakin tapauksissa merkintähinta voidaan maksaa myös muuna omaisuutena eli apporttina. Tilannetta, jossa osakkeet maksetaan apporttiomaisuudella, kutsutaan kvalifoiduksi osakeanniksi. (Kyläkallio ym., 2017b, 808.) Rahana maksettava merkintähinta tulee suorittaa yhtiön suomalaiselle pankkitilille tai ulkomaisen luottolaitoksen tilille, jolla on talletusten vastaanottamiseen oikeus. Luovutettaessa yhtiön omia osakkeita, osakkeet voidaan luovuttaa vasta, kun osakkeet ovat täysin maksetut. (Sillanpää & Koski 2018.)

Osakeanti Ruotsissa

ABL:n 13 luku käsittelee osakeantia. Ruotsalaisissa osakeyhtiöissä osakeanti korottaa osakepääomaa, jos anti tehdään maksullisesti. ABL 13:1-2 säädetään osakkeenomistajien etuoikeudesta ja siitä poikkeamisesta: Osakkeenomistajilla on etuoikeus merkitä uudet osakkeet. Etuoikeudesta voidaan kuitenkin poiketa, jos osakeanti toteutetaan suunnattuna osakeantina. Tällöin päätös tulee tehdä enemmistöpäätöksellä eli 2/3 äänimäärästä tulee kannattaa päätöstä. ABL 13:3:n mukaan päätöksen osakeannista tekee yhtiökokous.

Yhtiökokoukseen tulee laatia ehdotelma osakeannista, jossa tulee ilmetä osakepääoman korottamismäärä, osakkeiden lukumäärä, uuden osakkeen merkintähinta, osakkeenmerkintäoikeus, ajankohta, jolloin osakeanti tehdään, ajankohta, jolloin osakkeet tulee olla

maksettu ja osakkeiden osinko-oikeus. (ABL 13:4.) Julkisissa osakeyhtiössä ehdotuksen tulee olla osakkeenomistajien saatavilla kolme viikkoa ennen yhtiökokousta (ABL 13:39a). Yhtiön tulee rekisteröidä yhtiökokouksen päätös osakeannista kuuden kuukauden kuluessa päätöksestä (ABL 13:27).

ABL 13:19-26 käsittelee osakkeiden maksamista. Maksu tulee suorittaa yhtiön omistamalle pankkitilille tai luottolaitoksen tilille Euroopan talousalueella. Osakkeet voidaan maksaa joko käteisellä tai apporttiomaisuudella. Hallituksen tulee rekisteröidä osakeantipäätös osakeyhtiörekisteriin kuuden kuukauden kuluessa yhtiökokouksesta, jossa on päätetty osakeannista (ABL13:27).

Osakeantia koskevat säädökset ei juurikaan eroa maiden välillä. Molemmissa maissa yhtiökokous tekee päätöksen osakeannista ja osakeanti voi olla maksullinen tai suunnattu maksullinen osakeanti. Lisäksi molemmissa maissa maksu voidaan suorittaa käteisellä tai apporttina, päätös osakeannista tulee rekisteröidä ja maksu osakeannista tulee suorittaa yhtiön pankkitilille.

5.2 Velan konvertointi

Velan konvertointi Suomessa

Velan konvertoinnilla tarkoitetaan yhtiöllä olevan velan muuttamista oman pääoman eräksi. Velka, jota lähdetään muuttamaan, voi olla tavallinen rahoituslaina, pääomalaina, jota ei ole merkitty omaan pääomaan tai muu viimesijainen laina. Velan konvertointiin tulee olla velkojan suostumus. (Kyläkallio ym., 2017b, 762.)

Velan konvertointi voidaan suorittaa keskitetysti tai hajautetusti. Tämä tarkoittaa sitä, että velka voidaan konvertoida kokonaan osakepääoman korotukseksi tai kokonaan vapaan oman pääoman korotukseksi tai osaksi molempia. Korotus voidaan tehdä siis vapaan oman pääoman rahastoista joko SVOP-rahastoon tai muuhun vapaan oman pääoman rahastoon. (Kyläkallio ym., 2017b, 762–763.)

Velka voidaan muuttaa joko vastikkeellisesti eli suunnattuna osakeantina tai vastikkeetomasti. Vastikkeellinen konvertointi vaatii yhtiökokouksen myötävaikuttamisen sekä re-

kisteri-ilmoituksen. Vastikkeeton konvertointi puolestaan tarvitsee vain hallituksen päätöksen ja konvertointi voidaan tehdä nopeastikin. Velan muuntaminen tapahtuu nopeimmin, kun muunto kohdistetaan vapaan oman pääoman rahastoihin ja muunto tehdään vastikkeettomasti. Tällöin välttyään ilmoituksien tekemiseltä. (Kyläkallio ym., 2017b, 763.)

Velan konvertointi Ruotsissa

Ruotsissa velan konvertoinnista säädetään ABL:ssa monessa kohdassa. Konvertoinnista eli kuittaamisesta säädetään esimerkiksi ABL:n 13, 14 ja 15 luvussa. Tällöin yhtiöllä oleva velka voidaan kuitata osakkeita vastaan eli suunnatusti. Konvertoitava velka voi olla esimerkiksi vaihtovelkakirjalaina. Tällöin vaihtovelkakirjalainan sopimuksessa tulee olla ehto lainan kuittaamisesta osakkeita vastaan. (ABL 15:21.)

5.3 Pääomalaina

Pääomalaina on vieraan pääoman ehtoinen rahoitusväline, joka perustuu osapuolten väliin sopimukseen. Pääomalaina eroaa muista lainoista siten, että sen pääoman ja koron takaisinmaksuehdoista määrätään osakeyhtiölaissa. (Villa, 2018, 340–341.) OYL 12:1:n mukaiset takaisinmaksuehdot ovat seuraavanlaiset:

- Pääomalaina on takasijainen, eli lainan pääoma ja korko voidaan maksaa vasta muiden velkojen maksun jälkeen, kun yhtiö on selvitystilassa tai konkurssissa
- Yhtiö voi palauttaa lainan pääoman ja maksaa pääomalle korkoa vain siltä osin, kun yhtiön vapaa oma pääoma ja pääomalainat ylittävät viimeksi vahvistetun taseen tappion ja
- Yhtiö tai sen tytäryhteisö ei saa antaa pääomalainan pääoman tai koron maksamisesta vakuutta

OYL 12:2:n mukaiset muut ehdot puolestaan ovat seuraavanlaiset:

- Pääomalainasta tulee tehdä kirjallinen sopimus
- Pääomalainan korko tulee maksettavaksi ensimmäisen sellaisen tilinpäätöksen perusteella, joka mahdollistaa koron maksun
- Pääomalainoilla on keskenään yhtäläinen oikeus yhtiön varoihin, jollei toisin ole sovittu ja
- Pääomalainat tulee merkitä omana eränään taseeseen

Pääomalainan avulla yhtiö vahvistaa pääomaansa. Toisin sanoen pääomalainaa käytetään torjumaan osakepääoman menetyksestä johtuvia seuraamuksia ja yhtiön vakaaruuden parantamiseen. Pääomalainalla yhtiö voi turvata oman pääoman osakepääomasijoitusta joustavammin. (Sillanpää & Koski 2018.)

Hallitus tekee päätöksen pääomalainan ottamisesta ja muun vieraan pääoman ehtoista lainasta. Jos lainaehdot rajoittavat jollain tavalla yhtiökokousta, tekee päätöksen tässä tapauksessa yhtiökokous. Yhtiökokouksen päätösvaltaa rajoitetaan esimerkiksi tilanteessa, jossa korko määritetään osuutena yhtiön toiminnasta. (Sillanpää & Koski 2018.)

Pääomalainasta tulee tehdä kirjallinen sopimus, josta tulee ilmetä, että laina on nimenomaan pääomalaina. Pääomalainan ehdot ovat melko vapaasti yhtiön määriteltävissä, kunhan ne eivät ole ristiriidassa osakeyhtiölain säännöksiensä kanssa. (Sillanpää & Koski 2018.) Sopimuksessa tulee ilmetä lainan antaja, lainan saaja, lainan suuruus, laina-aika, koron määräytymisperusteet ja maksuehdot sekä osakeyhtiölain määräämät ehdot pääomalainalle.

OYL määrää pääomalainan merkitsemisestä taseeseen omana eränään, mutta laissa ei ole säädöksiä sille, tuleeko laina kirjata vieraaseen vai omaan pääomaan. Kirjanpitolautakunnan ratkaisun (1979/2018) mukaan pääomalaina voidaan kirjata oman pääoman eräksi silloin, kun sekä OYL 12 luvun että IFRS-standardien vaatimukset täyttyvät.

Jos pääomalle voidaan varojenjakorajoituksen puitteissa maksaa korkoja, korot voidaan merkitä joko oman pääoman vähennykseksi tai tuloslaskelmaan tulosvaikutteisesti. Korkojen merkitseminen määräytyy sen mukaan, onko pääomalaina kirjattu omaan pääoman vai vieraaseen pääomaan: pääomalainan korot voidaan vähentää omasta pääomasta vain tilanteessa, jossa pääomalaina on kirjattu omaan pääomaan. (KILA 1979/2018.)

5.4 Pääomasijoitus

Pääomasijoitus Suomessa

Pääomasijoitus tarkoittaa sijoitusta, joka tehdään yhtiöön vastikkeettomasti. Toisin sanoen yhtiön omaa pääomaa vahvistetaan sijoituksen avulla ilman, että yhtiön tarvitsee luovuttaa osakkeita sijoitusta vastaan. Pääomasijoitus voidaan tehdä joko osakepääomaan

tai vapaan oman pääoman rahastoihin. Pääomasijoituksen yhtiöön tekee usein jokin yhtiön läheinen taho. Sijoittajana usein on osakkeenomista tai emoyhtiö, mutta sijoittaja voi olla myös jokin muu läheinen yritys tai vaikkapa velkoja. (Kyläkallio ym., 2017b, 761.)

Päätöksen pääomasijoituksesta tekee hallitus. Päätös tehdään normaalin järjestyksen mukaisesti, ellei yhtiöjärjestys toisin määrää. Lisäksi sijoittajan tulee ilmaista tahtonsa pääomasijoituksesta. Päätöksessä tulee mainita pääomasijoituksen määrä, ajankohta milloin maksu tapahtuu ja keino, miten sijoitus tapahtuu. Päätöksessä ilmoitettava määrä on usein ilmoitettu kiinteänä summana, mutta se voidaan ilmoittaa myös vähimmäis- tai enimmäismääränä. Maksu voidaan suorittaa joko rahana tai apporttina eli samalla tavalla kuin osakeannissa. (Kyläkallio ym., 2017b, 761–762.)

Osakepääomaa muuttaessa muutos tulee ilmoittaa kaupparekisteriin. Pääomasijoitus kannattaakin usein tehdä SVOP-rahastoon tai muuhun vapaan oman pääoman rahastoon, sillä tällöin välttyään rekisteri-ilmoitukselta, jolloin sijoitus on nopeampi ja yksinkertaisempi toteuttaa. Pääomasijoituksen päätöstä tai sijoitusta ei merkitä kaupparekisteriin. (Kyläkallio ym., 2017b, 761–762.)

Pääomasijoitus Ruotsissa

Ruotsissa pääomasijoitus voidaan tehdä joko ehdollisesti tai ehdottomasti. Ehdollisessa pääomasijoituksessa päätetään sijoituksen takaisinmaksuehdoista. Takaisinmaksun edellytyksenä on tällöin, että yhtiöllä on tarpeeksi voittovaroja. Ehdoton pääomasijoitus toteutetaan samalla tavalla kuin ehdollinen pääomasijoitus, mutta siihen ei liity takaisinmaksuehtoja. Ehdoton pääomasijoitus lisää osakkeiden hankinta-arvoa ja sitä pidetään pysyvänä osana osakeyhtiötä. (Rickard Nilsson 2017.)

Ruotsalainen ehdollinen pääomasijoitus on verrattavissa suomalaisen pääomalainaan. Molemmissa tapauksissa takaisinmaksun ehdoista sovitaan ja takaisinmaksu voidaan suorittaa vain, jos yhtiön taloudellinen tilanne mahdollistaa sen.

5.5 Osakepääoman alentaminen

Osakepääoman alentaminen Suomessa

On olemassa neljä eri tapaa alentaa osakepääomaa: Osakepääomaa voidaan alentaa varojenjaolla osakkeenomistajille, siirtämällä varoja vapaan oman pääoman rahastoon, siirtämällä varoja vapaaseen omaan pääomaan tappion kattamiseksi tai hankkimalla ja lunastamalla omia osakkeita. Kun osakepääomaa alennetaan, tulee noudattaa velkojien suoja-menettelyä, paitsi silloin, kun osakepääomaa alennetaan tappioiden kattamiseksi. (Villa, Airaksinen, Bärlund, Jauhiainen, Kaisanlahti, Knuts, Kuoppamäki, Kymäläinen, Mähönen, Pihlajarinne, Raitio, Rissanen, Viitanen & Wilhelmsson 2018). Velkojien suoja-menettely on menettely, jonka avulla velkojan on mahdollista vastustaa yhtiöjärjestyksen määräyksen muuttamista tai yhtiöjärjestyksestä poikkeamista. (Kyläkallio ym., 2017a, 133–134.)

OYL 14 luvussa säädetään osakepääoman alentamisesta. OYL 14:1:n mukaan päätös osakepääoman alentamisesta tehdään yhtiökokouksessa. Yhtiökokous päättää, mitä alentamiskeinoa käytetään ja kuinka paljon osakepääomaa alennetaan. Päätöksen hyväksymiseen riittää yleensä enemmistöpäätös, jolloin päätöstä kannattaa vähintään yli puolet äänimäärästä. Osakepääoma ei saa kuitenkaan alentamisen seurauksena laskea alle vähimmäismäärän eli yksityisessä osakeyhtiössä alle 2 500 euron ja julkisesti noteeratussa osakeyhtiössä alle 80 000 euron. (Leppiniemi & Lounasmeri 2018.)

Kun osakepääomaa alennetaan, yhtiön tulee tehdä kaupparekisteri-ilmoitus. Ilmoitukseen tulee liittää yhtiökokouksen päätös, josta ilmenee osakepääoman alentamisen tarkoitus sekä osakepääoman alentamismäärä tai alentamisen enimmäismäärä. Ilmoituksessa tulee olla joko hallituksen jäsenen tai toimitusjohtajan allekirjoitus. Ilmoitus jätetään samalla lomakkeella, jolla ilmoitetaan osakepääoman menettämisestä eli lomakkeella Y4. Ilmoituksen yhteydessä tulee hakea myös kuulutus velkojille, jos yhtiöllä on velvollisuus velkojien suoja-menettelyyn. (Patentti- ja rekisterihallitus 2018a.)

Kaupparekisteriviranomaisen tulee julkaista kuulutus viimeistään kolme kuukautta ennen määräpäivää virallisessa lehdessä, jonka jälkeen velkojat, joilla on oikeus vastustaa määräyksen muuttamista tai yhtiöjärjestyksestä poikkeamista, voivat vastustaa osakepää-

oman alentamista. Jos velkoja vastustaa yhtiöjärjestämisen muuttamista tai siitä poikkeamista, tulee hänen lähettää kirjallinen vastustus kaupparekisteriin kuulutuksessa ilmoitettuun määräpäivään mennessä. (Kyläkallio ym., 2017a, 133–136.)

Osakepääoman alentamiskeinoista siirto SVOP-rahastoon ja siirto tappion kattamiseen ilmenevät kirjanpidossa tasesiirroin (Villa, 2018, 354). Jos osakepääoman tarkoituksena on vapaan oman pääoman rahastojen kartoitus, tulee yhtiön merkitä osakepääoman alentamismäärästä se määrä SVOP-rahastoon, jota ei käytetä tappion kattamiseen (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016, 141). Kirjaus tapahtuu siis seuraavalla tavalla: Per Osakepääoma, An SVOP-rahasto. Jos osakepääomaa alennetaan vain tappioiden kattamiseen, tulee yhtiön tehdä osakepääoman alentamisesta kirjaus kirjanpidossa seuraavalla tavalla: Per Osakepääoma, An Edellisten tilikausien voitto/tappio. Osakepääoman alentaminen voidaan merkitä kirjanpidossa vasta, kun se on rekisteröity kaupparekisteriin. (Leppiniemi & Kaisanlahti, 2016, 338–340.)

Kun osakepääomaa alennetaan tappion kattamiseksi, yhtiölle muodostuu niin sanottu voitonjakorajoitus. Voitonjakorajoitus tarkoittaa sitä, ettei yhtiön vapaata omaa pääomaa saa kolmen vuoden aikana siitä, kun osakepääomaa on alennettu tappion kattamiseksi, jakaa ilman että velkojien suojaamettelyä noudatetaan. Jos osakepääomaa korotetaan samanaikaisesti samalla määrällä, kun osakepääomaa alennetaan, ei velkojalla ole oikeutta vastustaa jakamista ja voitonjakorajoitus vältetään. Tällöin osakepääomasta tulee tehdä sekä alentamis- että korottamisilmoitus. Ilmoitus jätetään samaan aikaan rekisteröitäväksi. (Leppiniemi & Lounasmeri 2018.)

Osakepääoman alentaminen Ruotsissa

Osakepääomaa voidaan alentaa ruotsalaisissa osakeyhtiössä samoin keinoin kuin suomalaisissa osakeyhtiöissä. Osakepääomaa voidaan alentaa siirtämällä varoja tappioiden kattamiseksi, siirtämällä varoja vapaan oman pääoman rahastoihin, varojenjaolla osakkeenomistajille tai lunastamalla omia osakkeita. (ABL 20:1–2.)

ABL 20:3–5:n mukaan yhtiökokous voi tehdä päätöksen osakepääoman alentamisesta, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin mainita. Päätöstä tulee kuitenkin tukea 2/3 yhtiön äänimäärästä. Yhtiökokoukseen tulee laatia ehdotelma osakepääoman alentamisesta, joka si-

sältää syyn, miksi osakepääomaa alennetaan, alentamismäärän, toteutetaanko osakepääoman alentaminen osakkeiden lunastamisen yhteydessä ja jos toteutetaan, mitä osakkeita lunastus koskee. (ABL20:6–7.) ABL 20:19:n mukaan päätös tulee rekisteröidä neljän kuukauden kuluessa päätöksentekohetkestä. Yhtiöiden tulee noudattaa velkojensuojamenettelyä eli yhtiöiden tulee ilmoittaa velkojille osakepääoman alentamisesta. Ilmoitusta ei kuitenkaan tarvitse tehdä, jos tilintarkastaja laatii allekirjoitetun lausuman, josta käy ilmi, ettei osakepääoman alentaminen vahingoita velkojia. (ABL 20:23–24.)

Myös ruotsalaisissa osakeyhtiöissä yhtiölle muodostuu voitonjakorajoitus, kun osakepääomaa alennetaan tappioiden kattamiseksi. Tällöin osinkoa ei voida maksaa osakkeenomistajille ilman Ruotsin rekisteriviraston tai tuomioistuimen lupaa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos osakepääomaa korotetaan samanaikaisesti osakepääoman alentamisen kanssa. (ABL 20:30.)

Osakepääoman alentaminen tapahtuu molemmissa maissa samalla tavalla. Päätöksen tekee yhtiökokous ja päätös tulee rekisteröidä. Alenemisessa tulee noudattaa velkojensuojamenettelyä ja yhtiölle muodostuu voitonjakorajoitus, jos alentaminen tehdään tappioiden kattamiseksi. Ruotsalaisissa osakeyhtiöissä voitonjakorajoituksen voi kuitenkin ohittaa rekisteriviranomaisen tai tuomioistuimen luvalla.

Negatiivisen oman pääoman näkökulmasta yhtiö voi vaikuttaa oman pääoman eriin edellä mainituin alentamiskeinoin, lukuun ottamatta varojenjako osakkeenomistajille ja omien osakkeiden hankkimista ja lunastamista. Varojenjako sekä omien osakkeiden hankkiminen ja lunastaminen alentavat osakepääomaa niin, että vastakirjauksessa yhtiön varoja jaetaan ulospäin, kun taas muissa keinoissa osakepääomasta siirretään varoja taseen muihin eriin.

Osakepääoman alentaminen ei varsinaisesti vahvista yhtiön omaa pääomaa, mutta alentamisen seurauksena yhtiön osakepääoman määrä pienenee, jolloin yhtiön oman pääoman palauttaminen on helpompaa. Toisin sanoen yhtiö voidaan poistaa aikaisemmin rekisteristä, kun vaadittava oman pääoman määrä saavutetaan aikaisemmin. Suomessa vaadittu oman pääoman määrä on 50%:ia osakepääomasta ja Ruotsissa osakepääomaa vastaava määrä. Esimerkki osakepääoman alentamisen vaikutuksesta:

Lähtötilanne:		Muutos:	
Osakepääoma	10 000	Osakepääoma	2 500
Tilikauden voitto (tappio)	-15 000	SVOP-rahasto	7 500
Oma pääoma yhteensä	-5 000	Tilikauden voitto (tappio)	-15 000
		Oma pääoma yhteensä	-5 000

Lähtötilanteessa eli vasemman puoleisessa tilanteessa yhtiön osakepääoma on 10 000 euroa, tilikauden tappio 15 000 ja näin ollen oma pääoma on -5 000 euroa. Tässä tilanteessa yhtiön tulee kasvattaa omaa pääomaa vähintään 5 000 euroon asti ennen kuin se voidaan poistaa rekisteristä. Omaa pääomaa tulee siis kasvattaa 10 000 euroa. Oikean puoleisessa tilanteessa yhtiö on alentanut osakepääomaa 2 500 euroon ja siirtänyt alentamismäärän 7 500 euroa SVOP-rahastoon. Oma pääoma on edelleen -5 000 euroa, mutta tässä tilanteessa yhtiön tulee kasvattaa omaa pääomaa vain 1 250 euroon asti eli pääomaa tulee kasvattaa 6 250 euroa.

5.6 Muut keinot

Muut keinot Suomessa

Muita keinoja, joilla voidaan ennaltaehkäistä negatiivisen oman pääoman muodostumista, ovat osakepääoman korottaminen rahastokorotuksella ja kehitysmenojen aktiivointi. Rahastokorotus ei itsessään vahvista omaa pääomaa, mutta sen avulla voidaan parantaa yhtiöiden tappionsietokykyä. Tämä on oleellista erityisesti julkisissa osakeyhtiöissä, koska niiden tulee laatia tilinpäätös ja toimintakertomus silloin, kun oma pääoma laskee alle puoleen osakepääomasta.

Rahastokorotuksessa osakepääomaa korotetaan siirtämällä varoja vapaasta omasta pääomasta eli vapaasta omasta pääomasta tehdään sidottua omaa pääomaa. Korotus voidaan tehdä tilikausien voittovaroista, SVOP-rahastosta tai muista vapaan oman pääoman rahastoista. (Villa ym. 2018.) Osakepääomaa voidaan korottaa myös siirtämällä varoja vara- ja ylikurssirahastoista, kunhan korotuksessa noudatetaan rahastokorotuksen säännöksiä (Laki osakeyhtiölain voimaantulosta 625/2006 13§).

Rahastokorotuspäätös tehdään yhtiökokouksessa. Päätöksestä tulee ilmetä korotuksen määrä ja mistä korotus tehdään. Yhtiökokous voi myös antaa hallitukselle valtuutuksen rahastokorotuksen päättämisestä. Tällöin valtuutus tulee rekisteröidä viipymättä viimeis-

tään kuukauden kuluttua päätöksestä. Valtuutus on voimassa toistaiseksi, jollei siitä erikseen muuton sovita. Uusi valtuutus kumoaa aikaisemman valtuutus päätöksen. (Villa ym. 2018.)

Osakepääoman korotusta voidaan siis käyttää ennaltaehkäisevänä keinona. Mitä korkeampi osakepääoma on, sitä myöhempään se menetetään. Esimerkiksi tilanteessa, jossa julkisella osakeyhtiöllä on varoja 80 000 euroa osakepääomassa, tulee laatia tilinpäätös ja toimintakertomus silloin, kun oma pääoma on laskenut 40 000 euroon. Sen sijaan tilanteessa, jossa julkisella osakeyhtiöllä on varoja 120 000 euroa osakepääomassa, tulee laatia tilinpäätös ja toimintakertomus silloin, kun oma pääoma on laskenut 60 000 euroon. Jälkimmäisessä tilanteessa yhtiön tappiot voivat olla 20 000 euroa suuremmat. Osakepääoman korotuksella on siis päinvastainen vaikutus kuin osakepääoman alentamisella.

Kehitysmenojen aktivoinnista säädetään KPL 5:8:ssä ja IAS 38-standardissa. IAS 38:n mukaan kehitysmenot ovat aineettomia hyödykkeitä, jotka syntyvät kehittämistoiminnasta tai sisäisen projektin kehittämisvaiheesta. Kehitysmenot voidaan aktivoida, jos yhtiö pystyy todentamaan kaikki seuraavat seikat: (Haaramo, Palmuaro & Peill 2018).

- Aineeton hyödyke voidaan saattaa valmiiksi niin, että hyödykettä voidaan käyttää tai se voidaan myydä
- Yrityksen aikomuksena on aineettoman hyödykkeen valmiiksi saattaminen ja käyttäminen tai myyminen
- Aineetonta hyödykettä pystytään käyttämään tai se voidaan myydä
- Aineeton hyödyke tuottaa taloudellista hyötyä: aineettoman hyödykkeen tuottamiselle tai aineettomalle hyödykkeelle on olemassa markkinat tai sitä voidaan hyödyntää yrityksen sisällä
- Yrityksellä on riittävästi teknisiä, taloudellisia ja muita resursseja kehittämistyön loppuunsaattamiseen ja aineettoman hyödykkeen käyttämiseen tai myymiseen ja
- Aineettomasta hyödykkeestä johtuvat menot ovat luotettavasti määritettävissä.

Tutkimusmenot ovat sitä vastoin aina kirjattava tilikauden kuluksi – tutkimusmenoja ei siis saa aktivoida taseeseen. Tutkimustoimintoja, joista tutkimusmenoja syntyy, ovat esimerkiksi uuden tiedon hankkiminen, tutkimustulosten tai tiedon soveltamiskohteiden et-

siminen, arviointi ja valinta sekä vaihtoehtoisten materiaalien, laitteiden, tuotteiden, järjestelmien, prosessien tai palveluiden etsiminen ja näiden lopullinen valinta. (Haaramo ym. 2018.)

Kehitysmenojen aktivoiminen vaikuttaa tuloslaskelman kautta yhtiön omaan pääomaan. Kehitysmenot tulee pääsääntöisesti kirjata tilikauden kuluksi, mutta jos kehitysmenojen katsotaan tuottavan tulosta usean tilikauden aikana, voidaan ne aktivoida taseeseen. (Immonen & Villa 2016.) Kun kehitysmenot aktivoidaan taseeseen, vähenevät tilikauden kulut. Tällöin tilikauden tulos paranee ja parhaimmassa tapauksessa tilikausi ei ole tappiollinen.

Aktivoidut kehitysmenot poistetaan suunnitelman mukaisesti. Poistot määräytyvät taloudellisen vaikutusajan mukaan. Jos vaikutusaikaa ei voida luotettavasti arvioida, tulee kehitysmenot poistaa enintään kymmenen vuoden aikana. Kuluksi kirjaamatonta osaa kehitysmenoista ei saa jakaa osakkeenomistajille. Voitonjakokelpoisista varoista vähennetään tällöin ennen voitonjakoa kirjaamattomat kehitysmenot eli aktivoidut kehitysmenot. (Immonen & Villa 2016.)

Muut keinot Ruotsissa

Osakepääomaa voidaan korottaa myös Ruotsissa rahastokorotuksen avulla. Rahastokorotuksessa osakepääomaan siirretään varoja muista rahastoista, kuten arvonkorotusrahas-
tosta, vararahastosta, kehitysrhastosta tai tilikausien voittovaroista. Lisäksi osakepääoman korotus voidaan tehdä käyttöomaisuushyödykkeen arvonnoususta. Osakepääoman korotus voidaan tehdä vastikkeellisesti tai vastikkeettomasti. (ABL 12:1.)

Yhtiökokous tekee päätöksen rahastokorotuksesta. Päätösehdotukseen tulee sisällyttää osakepääoman korotuksen määrä ja mistä korotus tehdään. Jos korotus tehdään vastikkeellisesti, tulee ehdotukseen sisällyttää myös osakeantia koskevat tiedot eli osakkeiden lukumäärä, päivä, josta lähtien osakkeet oikeuttavat osinkoon ja uusien osakkaiden osuudet. (ABL 12:3–5.) Yhtiökokouksen päätös tulee rekisteröidä viipymättä. Rekisteröinnin jälkeen yhtiön osakepääomaa voidaan korottaa ja uudet osakkeet kirjata osakekirjaan. (ABL 12:10.)

Osakepääoman korottaminen eroaa maiden välillä siinä, mistä rahastoista korotus tehdään. Suomalaisissa osakeyhtiöissä osakepääoman rahastokorotusta ei voi tehdä arvonorotusrahosta, käyvän arvon rahastosta tai uudelleenarvostusrahosta (Villa, 2018, 64–65). Ruotsissa rahastokorotus voidaan tehdä arvonorotusrahosta, kehitysrahastosta ja käyttöomaisuushyödykkeen arvonnousun määrällä.

6 Johtopäätökset

Tutkimuksen tehtävänä oli selvittää, kuinka negatiivinen oma pääoma käyttäytyy suomalaisissa ja ruotsalaisissa osakeyhtiöissä, kuinka käytännöt eroavat toisistaan ja mitä samankaltaisuuksia käytänteissä on. Ensin selvitettiin, kuinka oma pääoma rakentuu näissä yhtiöissä, jonka jälkeen paneuduttiin itse negatiiviseen omaan pääomaan: sen muodostumiseen, mitä toimenpiteitä se vaatii, kuinka se vaikuttaa yritystoimintaan ja keinoihin, joilla omaa pääomaa voidaan vahvistaa.

Oma pääoma jakautuu samalla tavalla sekä suomalaisissa että ruotsalaisissa osakeyhtiöissä: Molemmissa oma pääoma jakautuu sidottuun ja vapaaseen omaan pääomaan. Sidottua omaa pääomaa suomalaisissa osakeyhtiöissä ovat osakepääoma, arvonorotusraho, käyvän arvon rahasto, uudelleenarvostusraho sekä vara- ja ylikurssirahastot. Ruotsalaisissa osakeyhtiöissä puolestaan sidottua omaa pääomaa ovat osakepääoma, arvonorotusraho, käyvän arvon rahasto, pääomarahasto, kehitysrahasto ja vararahasto. Kuten huomataan, rahastojen nimissä on hieman eroja maiden välillä: Suomessa ei tunneta pääoma- tai kehitysrahastoa ja vastaavasti Ruotsissa ei ole uudelleenarvostusrahosta tai ylikurssirahastoa.

Osakeyhtiöiden osakepääoman vähimmäismäärät eroavat toisistaan. Suomessa yksityisten osakeyhtiöiden osakepääoman vähimmäismäärä on 2 500 euroa ja julkisissa osakeyhtiöissä 80 000 euroa. Ruotsissa vastaavat luvut ovat 50 000 kruunua ja 500 000 kruunua. 2.11.2018 kurssin mukaan 50 000 kruunua vastasi 4 848,58 euroa ja 500 000 kruunua 48 485,79 euroa. Suomessa osakepääoman määrä on siis pienempi yksityisissä osakeyhtiöissä ja suurempi julkisissa osakeyhtiöissä kuin Ruotsissa.

Vapaata omaa pääomaa suomalaisissa osakeyhtiöissä ovat SVOP-rahasto, muut vapaan oman pääoman rahastot, edellisten tilikausien voitot ja tilikauden voitto. Ruotsalaisissa osakeyhtiöissä vapaata omaa pääomaa ovat vapaat rahastot, vahvistetut edellisten tilikausien voitot ja tilikauden voitto. Vapaassa omassa pääomassa ei maiden välillä juurikaan ole eroa.

Luonnollisesti syyt pääoman menettämiseen eivät eroa toisistaan maiden välillä. Suomalaisissa osakeyhtiössä hallituksen tulee laatia pääoman menettämisestä rekisteri-ilmoitus heti, kun pääoman menettäminen havaitaan. Julkisissa osakeyhtiöissä tulee laatia tilinpäätös ja toimintakertomus silloin, kun oman pääoman määrä on alle puolet osakepääomasta. Lisäksi yhtiön tulee kutsua koolle yhtiökokous, jossa yhtiökokous päättää, kuinka taloudellista tilannetta lähdetään parantamaan. Rekisteri-ilmoituksen tarkoituksena on suojella velkojia ja merkintä voidaan poistaa, kun oma pääoma on palautunut vähintään puoleen osakepääomasta. Jos hallitus laiminlyö velvollisuuttaan laatia rekisteri-ilmoitus, voi se joutua vahingonkorvausvastuuseen.

Ruotsalaisissa osakeyhtiöissä hallituksen tulee laatia niin sanottu kontrollitase, joka tilintarkastajan tulee tarkastaa, kun oma pääoma laskee alle puoleen osakepääomasta. Kontrollitaseessa omaisuuden eriä voidaan arvostaa suurempiin ja velkoja pienempiin arvoihin, kuin normaalissa tilinpäätöksessä. Kontrollitaseen tehtävänä on suojata yhtiön velkojia. Yhtiön tulee kutsua koolle yhtiökokous, joka päättää, tuleeko yhtiö asettaa selvitystilaan. Jos yhtiötä ei ensimmäisessä kokouksessa aseteta selvitystilaan, on yhtiöllä kahdeksan kuukautta aikaa palauttaa oma pääoma osakepääoman suuruiseksi. Kahdeksan kuukauden sisällä yhtiön tulee kutsua yhtiökokous jälleen koolle, jota varten yhtiön tulee laatia uusi tilintarkastajan tarkastama kontrollitase. Yhtiökokouksen tehtäväksi tulee jälleen päättää, asetetaanko yhtiöselvitystilaan, jos omaa pääomaa ei ole saatu palautettua. Jos yhtiötä ei aseteta selvitystilaan puutteellisesta pääomasta huolimatta, voivat yhtiön hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja osakkeenomistajat joutua vahingonkorvausvastuuseen velkojia kohtaan.

Toimenpiteillä, joita negatiivinen tai menetetty oma pääoma vaatii, on samankaltaisia peruseriaatteita, mutta niillä on käytännössä myös eroavaisuuksia. Suomalaisten julkisten osakeyhtiöiden laatima tilinpäätös ja toimintakertomus vastaavat ruotsalaisten osakeyhtiöiden kontrollitasetta. Molempia laatiessa voidaan tehdä oikaisuja taseen eriin, jotta oma

pääoma saataisiin näyttämään paremmalta. Yhtiökokous päättää molemmissa maissa, mitä yhtiön tulee tehdä tilanteessa, jossa pääoma on menetetty. Lisäksi molempien tekemät toimenpiteet pyrkivät suojelemaan yhtiön velkojia ja laiminlyönneistä voi seurata vahingonkorvausvastuu.

Suomalaisen yksityisen osakeyhtiön ei tarvitse laatia tilinpäätöstä ja toimintakertomusta. Ruotsalaisten yksityisten osakeyhtiöiden kuitenkin tulee laatia julkisen osakeyhtiön tavoin kontrollitase. Suomalaisissa osakeyhtiöissä riittää, että oma pääoma on vähintään puolet osakepääomasta, kun taas ruotsalaisissa osakeyhtiössä oman pääoman tulee palautua vähintään osakepääoman määrään, jotta merkintä pääoman menettämisestä voidaan poistaa tai yhtiö voi jatkaa toimintaansa normaalisti ilma selvitystilan uhkaa. Suomalaisissa osakeyhtiöissä ei myöskään ole määritelty aikarajaa, jonka puitteissa oma pääoma tulisi palauttaa. Ruotsalaisilla osakeyhtiöillä on pääoman palauttamiseen kahdeksan kuukautta aikaa ensimmäisestä tarkastuskokouksesta.

Maiden välillä vaikutukset yritystoimintaan ovat samankaltaisia. Molemmissa maissa yhtiöt voivat jatkaa yritystoimintaansa normaalisti pääoman menettämisestä huolimatta. Yhtiöiden on kuitenkin haasteellisempaa saada ulkopuolista rahoitusta, kun oma pääoma on menetetty. Lisäksi yhtiöiden maine ja yhtiöiden sidosryhmien luottamus yhtiötä kohtaan voivat heikentyä.

Myös keinot oman pääoman palauttamiseen ovat molemmissa maissa samankaltaiset. Sekä Suomessa että Ruotsissa omaa pääomaa voidaan lähteä korjaamaan osakeannin, velan konvertoimisen ja pääomasijoituksen avulla. Suomessa OYL säätelee pääomalainasta, mutta Ruotsin lainsäädännöstä ei vastaavaa säätelyä löydy. Ruotsin ehdollinen pääomasijoitus on Suomen pääomalainan kaltainen ja ehdoton pääomasijoitus vastaa Suomen pääomasijoitusta. Osakepääoman rahastokorotuksessa esiintyy eroavaisuuksia siinä, mistä lähteistä osakepääomaa voidaan korottaa. Suomessa osakepääomaa voidaan korottaa siirtämällä varoja vara- ja ylikurssirahastoista tai vapaan oman pääoman eristä, kuten SVOP-rahastosta ja tilikausien voittovaroista. Ruotsissa osakepääomaa voidaan korottaa Suomessa ilmenevien keinojen lisäksi siirtämällä varoja arvonkorotusrahastosta, kehitysrahastosta ja käyttöomaisuushyödykkeen arvonnousemismäärällä.

Suurimmat erot maiden välillä ovat siis vähimmäisosakepääoman määrä, toimenpiteet, joita negatiivinen oma pääoma edellyttää sekä se, mistä lähteistä osakepääoman rahastokorotus voidaan tehdä. Erojen vähäinen määrä selittyy sillä, että molemmat maat kuuluvat Euroopan Unionin talousalueelle ja alueen sisäistä lainsäädäntöä on pyritty yhtenäistämään talousalueen maiden välillä. Tutkimustulokset olisivat erilaiset, jos vertailun kohteeksi olisi valittu Euroopan Unionin ulkopuolinen maa, kuten Venäjä, Sveitsi tai Norja.

7 Pohdinta ja jatkotutkimusmahdollisuudet

Opinnäytetyön haasteellisin osio oli saada riittävästi tietoa Ruotsin käytänteistä, jotta niitä voitiin verrata Suomen käytänteisiin. Tiedon keräämistä vaikeutti se, että aineisto oli pääasiassa ruotsiksi ja tiedon kerääminen vaati aineiston kääntämistä. Lisäksi oli haasteellista arvioida, mitkä lähteistä ovat luotettavia ja käyttökelpoisia. Ruotsia koskevat lähteet ovat pääsääntöisesti internetlähteitä, sillä painettua kirjallisuutta aiheesta oli vaikea löytää. Pääasiallisina lähteinä tutkimuksessa on käytetty lakeja ja niiden tulkintaa koskevaa kirjallisuutta.

Mielestäni opinnäytetyötä voidaan hyödyntää yhtiöiden päätöksen teossa ja tiedottamisessa. Opinnäytetyö antaa yhtiön johdolle ja hallitukselle tietoa kattavasti: Yhtiön johto ja hallitus saavat kaikki tarvittavat tiedot kätevästi samasta lähteestä. Opinnäytetyö antaa paitsi yleistä tietoa koskien negatiivista omaa pääomaa myös yksityiskohtaisempia ohjeita, kuten kuinka hallituksen tulee toimia, kun se huomaa oman pääoman menettämisen ja kuinka omaa pääomaa voidaan lähteä palauttamaan.

Tutkimus käsitteli osakeyhtiöiden negatiivista omaa pääomaa ja sen vaikutuksia yritystoimintaan voimassa olevan lainsäädännön näkökulmasta. Nykyinen osakeyhtiölaki on astunut voimaan vuonna 2006 eli se on ollut voimassa jo yli 10 vuotta. Liiketoimintaympäristö on muuttunut digitalisaation ja kansainvälistymisen myötä. Lisäksi mikro- ja pienyritykset sekä itsetyöllistäminen on kehittynyt huomattavasti 10 vuoden aikana. Näiden muutosten myötä oikeusministeriö on pohtinut nykyisen osakeyhtiölain toimivuutta ja kehitystarpeita ja se julkaisi arviomuistion osakeyhtiölain muutostarpeesta vuonna 2016. (Huttunen & Reinikainen 2017.)

Oikeusministeriön arviomuistion (20/2016) mukaan muutostarpeita ovat:

- Mikro- ja pienyrityksiä koskeva ohjeistus ja palvelumuotoilu
- Vähimmäispääomavaatimus
- Johdon lojaliteettivelvollisuus
- Osakemerkinnän rekisteröinnin edellytykset sekä osakkeiden maksaminen
- Osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskevien rajoitusten poistaminen tai vähentäminen
- Mahdollisuus yhtiön omaisuuden panttauskieltoon yhtiöjärjestyksessä
- Osakkaan tiedonsaantioikeus
- Yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden selventäminen
- Osakkeiden merkintäehdot
- Varojenjako, omien osakkaiden rahoitus, velkojiensuojamenettely ja rakennejärjestelyt
- Yksityisen osakeyhtiön purkaminen
- Yhtiön yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu ja vastuun samastus
- Osakeyhtiön rekisteröinnin helpottaminen
- Kaupparekisterin ajantasaisuuden parantaminen
- Sähköinen osake- ja osakasluettelopalvelu yksityisille osakeyhtiöille
- Yhtiön sisäinen sähköinen viestintä ja asiakirjat
- Jälkiapporttia koskevien tietovaatimusten keventäminen
- Varojenjaon erityinen konsernitilinpäätösvelvollisuus
- Julkisen osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärä sekä
- Tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvot

Kaavaillut muutokset vahvistaisivat yritysten kilpailukykyä, hyödyntäisivät digitalisatiota ja sujuvoittaisivat säädöksiä. (Huttunen & Reinikainen 2017.) Jatkotutkimus voisi kin tarkastella osakeyhtiöiden negatiivista omaa pääomaa muutosten näkökulmasta. Suuri osa kaavailluista muutoksista vaikuttavat yhtiöiden negatiivisen oman pääoman syntymiseen, ilmenemiseen, korjaamiseen ja käsittelyyn.

Oikeusministeriön arviomuistion (20/2016) mukaan esimerkiksi vähimmäispääomamäärää on kaavailtu poistettavaksi yksityisiltä osakeyhtiöiltä tai vaihtoehtoisesti alennet-

tavaksi nykyisestä 2 500 eurosta 1 euroon. Julkisessa osakeyhtiössä puolestaan vähimmäispääoman määrä alennettaisiin nykyisestä 80 000 eurosta 25 000 euroon. Muutos vaikuttaisi siihen, että yhtiöiden oma pääoma menetettäisiin aikaisempaa myöhemmin ja menetetty oma pääoma saataisiin korjattua vaadittuun määrään asti aikaisempaa nopeammin. Toisin sanoen yhtiöiden tappionsietokyky parantuisi muutoksen myötä.

Muistiossa on myös ehdotettu muutosta, joka poistaisi ilmoitusvelvollisuuden tai lieventäisi sitä oman pääoman menettämistilanteessa. Lieventämisehdotuksessa osakeyhtiön pääoman menetyksen ilmoittamiselle lisättäisiin määräaika ja merkinnän poistamiseen riittäisi, että oma pääoma olisi positiivinen. Muutos koskisi yksityisiä osakeyhtiöitä. (Oikeusministeriön arviomuistio 20/2016.)

Yllä on käsitelty vain paria muutosta pintapuolisesti. Jatkotutkimuksessa muutoksia voitaisiin avata enemmän ja laajemmin. Yllä avatut muutokset vaikuttivat enemmän yksityisiin osakeyhtiöihin kuin julkisiin osakeyhtiöihin. Jatkotutkimuksessa voitaisiin myös verrata muutosten jälkeen, kuinka lainsäädäntö eroaa yksityisten ja julkisten osakeyhtiöiden välillä.

Lähteet

- Aktiebolagslag 551/2005
- Albertsson, L. 2017. Kontrollbalansräkning – när behövs den? PricewaterhouseCoopers Sverige. <https://blogg.pwc.se/foretagarbloggen/kontrollbalansrakning-nar-behovs-den>. 31.10.2018
- Alhola, K. & Lauslahti, S. 2005. Taloutta johtamista varten. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Alma Talent. 2018. Tunnuslukuopas. Alma Talent. <https://www.almatalent.fi/tietopalvelut/tunnuslukuopas>. 19.11.2018
- Björn Lundén Information AB. 2018. Kontrollbalansräkning. Björn Lundén Information AB. <https://www.blinfo.se/kontrollbalansrakning-20111109>. 3.11.2018
- Euroopan unionin virallinen lehti L182/19. 2013. Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2013/34/EU. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/FI/TXT/?uri=CELEX:32013L0034>. 19.11.2018
- Haaramo, V. Palmuaro, S. & Peill, E. 2018. IFRS-raportointi. Helsinki: Alma Talent Oy. [https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/BABBXXB-TAFCCBAXB#kohta:IFRS-RAPORTOINTI\(20\)](https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/BABBXXB-TAFCCBAXB#kohta:IFRS-RAPORTOINTI(20)). 22.11.2018
- Hallituksen esitys 89/2015 eduskunnalle laiksi kirjanpitolain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta sekä puunkorjuuta aarniometsissä harjoittavien yritysten viranomaisille suorittamien maksujen julkistamista koskevaksi laiksi
- Hallituksen esitys 109/2005 eduskunnalle uudeksi osakeyhtiölainsäädännöksi
- Helsingin hovioikeus 311/2017
- Huttunen, A. & Reinikainen, M. 2017. Osakeyhtiölain uudistustarpeet. PricewaterhouseCoopers Oy. <https://uutishuone.pwc.fi/osakeyhtiolain-uudistustarpeet/>. 4.11.2018
- Immonen, R. & Villa, S. 2016. Pääomalainan ja kehitysmenojen käsittely taseessa. Balanssi 1/2016:44-47.
- Jyväskylän yliopisto. 2015. Luokittelu. Jyväskylän yliopisto. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/aineiston-analyysimenetelmat/luokittelu>. 12.7.2018
- Kaisanlahti, T. 2016. Milloin pääomalaina on omaa pääomaa? Tilisanomat 1/2016:40–43.
- Kaisanlahti, T. Leppiniemi, J. 2018. Tilinpäätäjän käsikirja. Helsinki: Alma Talent.
- Kirjanpitoasetus 1339/1997
- Kirjanpitolaki 1336/1997
- Kirjanpitolautakunnan yleisohje laskennallisista verovelvoista ja -saamisista 12.9.2006
- Kirjanpitolautakunta 1979/2018
- Kyläkallio, K. 2010. Osakeyhtiöiden osakepääoman pysyvyydestä. Tilisanomat. <https://tilisanomat.fi/koulut/yhtiooikeuskoulu-koulut/osakeyhtion-osakepaaoman-pysyvyydesta>. 16.8.2018
- Kyläkallio, K. 2012. Yrityksen toimimisesta ylivelkaisena ja purkamisesta. Tilisanomat. <https://tilisanomat.fi/koulut/yhtiooikeuskoulu-koulut/yrityksen-toimimisesta-ylivelkaisena-ja-purkamisesta-0>. 15.8.2018.
- Kyläkallio, J. Iirola, O. & Kyläkallio, K. 2017a. Osakeyhtiö I. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Kyläkallio, J. Iirola, O. & Kyläkallio, K. 2017b. Osakeyhtiö II. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Laki osakeyhtiölain voimaantulosta 625/2006

- Lehtonen, Y. Mökkönen, K. Töyrylä, H. Seulu, M-R. & Tammenkoski R. Alma Talent Oy. 2018. Perintä ja luotonhallinta. Helsinki: Alma Talent. [https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/BAXBXATCFHBG#kohta:PERINTA\(\(c4\)\(\(20\)JA\(\(20\)LUOTONHALLINTA\(\(20\)\).](https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/BAXBXATCFHBG#kohta:PERINTA((c4)((20)JA((20)LUOTONHALLINTA((20)).) 20.11.2018
- Leppiniemi, J. 2012. Osakeyhtiön oman pääoman riittävyys. Tilisanomat. <https://tilisanomat.fi/talousohjaus/osakeyhtion-oman-paaoman-riittavyys>. 19.6.2018
- Leppiniemi, J. & Kaisanlahti, T. 2016. Oikeat ja riittävät kirjaukset. Helsinki: Alma Talent
- Leppiniemi, J. & Lounasmeri, S. 2018. Yritysrahoitus. Helsinki: Alma Talent Oy. [https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/EADBGXGTBF#kohta:YRITYSRAHOITUS\(\(20\)\).](https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/EADBGXGTBF#kohta:YRITYSRAHOITUS((20)).) 11.9.2018
- Lindström, S. & Ahtola, V. 2015. Vastuukysymykset korostuvat ongelmatilanteissa. Tilisanomat 5/2015:48–49.
- Oikeusministeriön arviomuistio 20/2016
- Osakeyhtiölaki 624/2006
- Patentti- ja rekisterihallitus. 2018a. Osakepääoman alentaminen. Patentti- ja rekisterihallitus. https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/osakepaaoma/osakepaaoman_alentaminen.html. 24.9.2018
- Patentti- ja rekisterihallitus. 2018b. Osakepääoman muutosten ilmoittaminen paperilomakkeella. Patentti- ja rekisterihallitus. <https://www.prh.fi/fi/kaupparekisteri/osakeyhtio/muutosilmoitus/osakepaaoma/paperilomakkeet.html>. 16.8.2018.
- Pitkäranta, A. 2014. Laadullinen tutkimus opinnäytetyönä - Työkirja ammattikorkeakouluun. Jokioinen: e-Oppi Oy.
- PricewaterhouseCoopers Oy. 2014. Yhtiön oman pääoman vahvistaminen. PricewaterhouseCoopers Oy. <https://uutishuone.pwc.fi/yhtion-oman-paaoman-vahvistaminen/#>. 29.10.2018
- PricewaterhouseCoopers Sverige. 2016. Förbrukat eget kapital - vad är det? PricewaterhouseCoopers Sverige. <https://blogg.pwc.se/foretagarbloggen/forbrukat-eget-kapital-vad-ar-det>. 31.10.2018
- Rekola-Nieminen, L. 2016. Kirjanpitolaki käytännössä. Helsinki: Edita Publishing Oy.
- Rickard Nilsson, A. 2017. Villkorat och ovillkorat aktieägartillskott – vad är skillnaden? PricewaterhouseCoopers Sverige. <https://blogg.pwc.se/foretagarbloggen/villkorat-och-ovillkorat-aktieagartillskott-vad-ar-skillnaden>. 4.11.2018
- Sillanpää, M. & Koski, P. 2018. Yhtiöoikeus. Helsinki: Alma Talent Oy. [https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/DADBGXGTBF#kohta:YHTI\(\(d6\)OIKEUS\(\(20\)\)](https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/DADBGXGTBF#kohta:YHTI((d6)OIKEUS((20))). 24.9.2018
- Tikkanen, H. & Frösén, J. 2011. StratMark II: Strategisen markkinoinnin teho ja tulokset. Helsinki: Talentum Media Oy.
- Vahtera, V. 2018. Osakeyhtiön oman pääoman menettämisestä ilmoitettava. Tilisanomat 1/2018:54–57.
- Villa, S. 2018. Henkilöyhtiöt ja osakeyhtiö. Helsinki: Alma Talent.
- Villa, S. Airaksinen, M. Bärlund, J. Jauhiainen, J. Kaisanlahti, T. Knuts, M. Kuoppamäki, P. Kymäläinen, S. Mähönen, J. Pihlajarinne, T. Raitio, J. Rissanen, K. Viitanen, K. & Wilhelmsson, T. 2018. Yritysoikeus. Helsinki: Alma Talent Oy. [https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/JAIBCXJTBF#kohta:YRITYSOIKEUS\(\(20\)\)](https://fokus-almatalent-fi.tietopalvelu.karelia.fi/teos/JAIBCXJTBF#kohta:YRITYSOIKEUS((20))). 24.9.2018
- Visma Ab. 2018. Eget kapital – Vad är eget kapital. Visma Ab. <https://vismaspcs.se/ekonomiska-termer/vad-ar-eget-kapital.%20>. 4.9.2018
- Årsredovisningslag 1154/1995

PRH:n Y4-lomakkeen liitelomake 13 s. 6, jolla ilmoitetaan osakepääoman alentamisesta

Muutosilmoitus
Liite lomakkeeseen Y4
Osakeyhtiö / julkinen osakeyhtiö

13

OSAKEPÄÄOMAN ALENTAMINEN JA / TAI OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄN VÄHENTÄMINEN		
Osakepääoman alentaminen (ilmoitettava 1 kk:n kuluessa päätöksestä)		
Päätöspäivämäärä	Alentamismäärä	
Haetaan kuulutusta velkojille ☐		
Osakkeiden mitätöinti		
Päätöspäivämäärä	Mitätöitävien osakkeiden lukumäärä (lajeltain)	
OSAKEPÄÄOMA JA OSAKKEIDEN LUKUMÄÄRÄ ILMOITETTujen MUUTOSTEN JÄLKEEN (ks. ohjeet)		
Osakepääoma	Osakkeiden lukumäärä (lajeltain)	Osakkeen nimellisarvo (jos muuttunut)
VALTUUTUKSET		
Yhtiökokous on . . . . . valtuuttanut hallituksen		
☐ päättämään osakeannista	☐ päättämään yhtiön osakkeiden lunastus- ja hankkimisoikeuden käyttämisestä (OYL 15:10, vain julkisissa yhtiöissä)	
☐ päättämään optio- tai muiden erityisten oikeuksien antamisesta	☐ päättämään siirryneiden osakkeiden lunastamisesta (vain julkisessa osakeyhtiössä)	
☐ päättämään rahastokorotuksesta	☐ Aikaisempi vastaava valtuutus jää voimaan	
Annettavien osakkeiden enimmäismäärä (lajeltain)	Korotuksen enimmäismäärä	Päätöspäivämäärä (jos ei voimassa toistaiseksi)
Valtuutuksen poistaminen		
Rekisteristä poistettavan valtuutuksen antopäivä		
SELVITYSTILA Täytä lisäksi erillinen henkilötietolomake.		
I Selvitystilaa asettaminen		
Yhtiökokouksen päivämäärä	Selvitystilan alkamisajankohta	
Selvitysmiehen nimi	Syntymäaika (pp.kk.vvvv)	Kansalaisuus (jos ei Suomi)
Selvitysmiehen nimi	Syntymäaika (pp.kk.vvvv)	Kansalaisuus (jos ei Suomi)
Miten selvitysmiehet edustavat yhtiötä (yksin / yhdessä)		
II Julkinen haaste		
Selvitysmies hakee julkista haastetta yhtiön velkojille ☐		
III Yhtiön purkaminen		
Selvitysmiehen esittämä loppullityksensä yhtiökokouksessa, hänen on välttämättä ilmoitettava yhtiön purkautuminen rekisteröitäväksi. Se ilmoitetaan lomakkeella Y4 ja liitelomakkeella 15.		

Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2013/34/EU liite III 10 artiklassa tarkoitettu tasekaava vaakasuunnassa

Varat (VASTAAVAA)

- A. Merkitty maksamaton pääoma
- B. Perustamismenot
- C. Pysyvät varat
  - I Aineettomat hyödykkeet
  - II Aineelliset hyödykkeet
  - III Rahoitusomaisuus
- D. Lyhytaikaiset varat
  - I Vaihto-omaisuus
  - II Saamiset
  - III Sijoitukset
  - IV Rahat ja pankkisaamiset
- E. Ennakkomaksut ja siirtosaamiset

Oma pääoma ja velat (VASTATTAVAA)

- A. Oma pääoma
  - I Merkitty pääoma
  - II Rahasto, johon ylikurssi kirjataan
  - III Uudelleenarvostusrahasto
  - IV Rahastot
  - V Edellisten tilivuosien tulos
  - VI Tilivuoden tulos
- B. Varaukset
- C. Vieras pääoma
- D. Siirtovelat

Esimerkki pääomalainasopimuksesta

PÄÄOMALAINASOPIMUS

Osapuolet

Lainan antaja: Nimi (henkilötunnus)

Osoite

Lainan saaja: Yrityksen nimi (y-tunnus)

Osoite

Pääomalainan määrä

Xxxxxx,xx €

Tarkoitus

Laina on osakeyhtiölain 12:1 §:ssä tarkoitettu pääomalaina.

Laina on tarkoitettu lainan saajan pääoman vahvistamiseen.

Pääomalainan ehdot

1§ Lainan pääoma ja korko voidaan maksaa vasta muiden velkojen maksun jälkeen, kun yhtiö on selvitystilassa tai konkurssissa

2§ Lainan pääoma voidaan palauttaa ja pääomalle voidaan maksaa korkoa vain siltä osin, kun yhtiön vapaa oma pääoma ja pääomalainat ylittävät viimeksi vahvistetun taseen tappion

3§ Mikäli edellä mainitut ehdot eivät rajoita takaisin maksua, pääomalainaa lyhennetään maksusuunnitelman mukaisesti 5 vuoden aikana

4§ Laina on vakuudeton

5§ Lainan vuotuinen korko on viisi prosenttia (5 %)

6§ Jos lainan korkoa ei pystytä maksamaan, siirtyy korko maksettavaksi ensimmäisen sellaisen tilinpäätöksen perusteella, joka mahdollistaa koron maksun

Tätä sopimusta on laadittu kaksi samansisältöistä kappaletta kummallekin osapuolelle.

Päiväys

Allekirjoitukset